

Rom
Naoa itəm Pol təməte tuwın kəm
iəfak mın ikın Rom
Nəghatən əkuəkır rəha naoa u
Rom

?Pah təməte naoa u? Aposol Pol təməte naoa u.

?Təməte tatuwın kəm pah? Təməte naoa u tatuwın kəm iəfak mın itəm ilat kotatig e taon asol u Rom.

?Nəmegəhən tahro nulan nian təməte? Pol tatən məmə in tolkeike məmə otuwın mehm iəfak mın əpəh Rom, uarisig in təpanuwın e kantri u Spen. Məto aupən ikın, in otəkəike muwın mos məni neen o nos-ipənən kəm ian-rat mın e niməfak rəha Jerusalem. E niməfak rəha Rom, İaihlua mın tepət, məto netəm İsrel tepət mın.

?Təməte naoa u o naka? Uarisig Pol tatuwın Rom, in tolkeike məmə ilat okotaupən motitun in, kən inəh, in təməte naoa u. Netəm Rom kəsotosən əh nəgətunən kit rəha aposol kit. Kən inəh, in tolkeike məmə otən-iarəp suatip ətuatip rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim. Kən in tolkeike məmə otən əsas məmə otahro min nulan, İaihlua mın ne netəm İsrel, ilat rafin okotuwa kitiah əm e niməfak rəha Uhgın.

Pol təmən təwir kəm ilat

¹ İo Pol, u io slef kit rəha Kristo İesu. Uhgın təmaun-in io məmə io aposol, kən təmıtəpun mİLəs-ipər io məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəhan.

² Namnusən təwir u, in tinəmən-iəkis nuwəh rəkis e rəhan ien mīn itəm kəmotəte-pən e Naoa Rəha Uhgīn.

³⁻⁴ Namnusən təwir əh tatəghat-in Nətin, Iesu Kristo rəhatat İərəmərə. In təmuwa etəmim kit e noanol rəha Kig Tefit. Kən Uhgīn təməgətun məmə in Nətin ətuatip nian təmosmegəh in e nīmīsən e nəsanənən e wək rəha Narmīn asim.

⁵ E Kristo, Uhgīn təmol təwir kəm io, mos-īpa kəm io wək wīr məmə io aposol kit. Təmos-īpa wək əh məmə ekaun-in netəmim e niki İaihluə* mīn e noanol mīn rafin məmə okotən nīpahrienən lan, kən tol nəhlan, moatol nəwian. Kən nian koatol nəhlan, otīləs-īpər nərgi İesu.

⁶ Kən itəmat mīn, Uhgīn təmaun-in itəmat məmə itəmat rəha Iesu Kristo.

⁷ Kən roiu ekəte naoa kəm itəmat rafin əpəh Rom itəm Uhgīn tolkeike itəmat, kən təmaun-in itəmat məmə rəhan.

Pəs Uhgīn Tata rəhatat, ne İərəmərə Iesu Kristo okuawte-in rəhalau nəwīrən ne nəməlinuən kəm itəmat.

Pol təmolkeike məmə otuwīn məplan netəm Rom

⁸ Uarisig epanəghat, iakən tagkiu kəm rəhak Uhgīn e Iesu Kristo otəmat rafin aɡin-əh, məto-inu netəmim rafin e nətueintən kəmotəto namnusən e nahatətəən rəhatəmat.

⁹ Kən Uhgīn titun məmə e nian rafin iatəfak, kən məsaluinən itəmat. İatol pīk wək rəhan e nīkik rafin o nən-iarəpən namnusən təwir e Nətin.

1:2: Rom 16:25-26 * **1:5:** Nəghatən u “İaihluə” tatəghat-in netəmim rafin itəm sənəmə noanol rəha İsrəl. **1:5:** Wək 26:16-18; Kal 2:7-9 **1:7:** Nam 6:25-26

¹⁰ Kæn iatəfak məmə okəmә in nətəligən pahrien rəha Uhgın, in oterəh e suatıp kit məmə ekımnә məplan itəmat.

¹¹ Iakolkeike pik məmə ekımnә məplan itəmat məmə ekawte-in kәm itəmat nәwırən kit rəha Narmın Rəha Uhgın məmə otol itəmat nakotətul əskasik təhmin min.

¹² Nıpəti nəghatən u məmə, nahatətəən rəhatəmat titun nasituən lak, kæn rəhak min titun nasituən etəmat.

¹³ Piak min ne wırık min, təwır məmə nəkotıtun məmə nian tepət, rəhak nətəligən təht məmə ekımnә muag itəmat. Məto nian rafın natımnat neen koatahtosig-in io o nımnəən. Iakolkeike məmə rəhak wək otoe-in noan e nəmegəhən rəhatəmat, tahmen e nəmegəhən rəha İaihlua min ikın pısın pısın min.

¹⁴ Ekəkəike mən-iarəp namnusən təwır kәm netəmim rafın itəm sənəmə noanol rəha İsrəl, netəm itəm kotıtun nəghatən Kris ne nolən rəhalat, ne netəm itəm kotəruru, kæn ilat itəm kəmotol-wır skul, ne ilat itəm kəsotol-wırən skul. Əwəh, ekəkəike mən-iarəp kәm ilat rafın.

¹⁵ Kæn o nat əh, iakolkeike pik məmə ekən-iarəp namnusən təwır kәm itəmat min əpəh Rom.

¹⁶ İatəghat min-nəhlan məto-inu, io esaulis-inən namnusən təwır. Esaulisən məto-inu namnusən təwır in nəsanənən rəha Uhgın o nosmegəhən netəmim rafın itəm koatahatətə lan, təmaupən muwa o noanol min rəha İsrəl, uarisig u, o İaihlua min.

17 Tol nəhlan, e namnusən təwir, Uhgîn təmol əp suatip rəhan məmə Uhgîn tatos-ipən rəhan əm nətuatipən kəm netəmim. E nahatətəən əm, Uhgîn tatol məmə netəmim kotuwa motətuatip e niġanəmtin. Kən inu tahmen e Naoa Rəha Uhgîn itəm tatən məmə, “Netəmim itəm kotətuatip e niġanəmti Uhgîn e nahatətəən rəhalat, ilat okotos nəmegəhən lilin.”

Neməha tatol Uhgîn o təfagə rat rafin

18 Məto Uhgîn e nego e neai tatəgətun rəhan neməha ne nalpənən o netəmim rafin itəm koatəht nəwian moatol təfagə rat. Ilat koatətlosig-in niġahrienən rəha Uhgîn e nolən rat min rəhalat,

19 məto-inu ilat kotitun nəplan ətuatipən natimnat rafin itəm netəmim kotitun nitunən Uhgîn lan. Tol nəhlan məto-inu Uhgîn atip təməgətun ətuatip ilat lan.

20 Okol netəmim kəsotəplan ətuatipən Uhgîn e niġanəmtilat. Məto təmətuoun e nian in təmol neai, ne nəptən, ne natimnat rafin, kən netəmim rafin kotitun nəplanən e niġanəmtilat, natimnat rafin itəm in təmol, kən tol nəhlan, kotitun nəplanən rəhan nəsanənən itəm tatuwin əm nulan namnun tikə, ne niġahrienən məmə in Uhgîn, kən motitun nitunən məmə Uhgîn in təhrol nulan. O nat əh, etəmim kit tikə itəm titun nənən məmə in təruru məmə Uhgîn təhrol nulan.

21 Tol nəhlan məto-inu, nat əpnapin ilat kəmotitun Uhgîn məsin, məto kəmotapəs nisiiəən məmə in Uhgîn, kən məsotənən kəm in məmə

1:17: Hab 2:4; Rom 3:21-22

1:19: Wək 14:15-17; 17:24-28

1:20: Job 12:7-9; Sam 19:1

nīkilat tagien o natimnat in tæmol kæm ilat. Mæto nīkilat tæmatæht nalpækauæn almæl min mæmæ Uhgîn tahro nulan, kæn nætæligæn ræhalat tæmuwa mapinæp, minotæruru suatip itæm Uhgîn tolkeike mæmæ okotitun.

²² Nat æpnapin ilat koatæn mæmæ ilat kotenatig, mæto ilat kæmotuwa ialmæl min,

²³ kæn kæmotapæs næfakæn kæm Uhgîn itæm ræhan nepætæn tæhag-æhag, kæn otæsimisæn tætatig lilin, kæn minotætuoun moatæfak kæm narmi nat min itæm tahmen e netæmim u okotimis nian kit, o tahmen e mænig min, o nat megæh min koataliwæk o koatækioah.

²⁴ O nat u, Uhgîn tæmapæs ilat megæhan-in ilat mæmæ okotætæu-pæn æm nolæn rat min itæm nīkilat tolkeike mæmæ okotol e nīpætilat. Tol næhlan, ilat kæmotol nolæn min e nīpætilat itæm tol æm naulisæn.

²⁵ Ilat kæmotapæs nīpahrienæn ræha Uhgîn mo-taskælim neiueiuææn, kæn moatæfak moatol wæk kæm neai, ne næptæn, ne natimnat rafin itæm Uhgîn tæmol, mæto kæmotapæs næfakæn kæm Uhgîn. Mæto pæs kitat kotænwiwi in nian rafin namnun tikæ. Æwæh.

²⁶ O nolæn min æh itæm netæmim kæmotol kæm Uhgîn, tæmapæs ilat, megæhan-in ilat mæmæ okotætæu-pæn æm nolæn rat min itæm nīkilat tolkeike mæmæ okotol e nīpætilat itæm tol naulisæn æm. Nat æpnapin nīpitan min, mæto ilat kotapæs nætæu-pænæn ræhalat næman, moatit atip ilat min, kæn nat u in nat pisin e itæm u Uhgîn tæmælæhæu.

²⁷ Kæn e nolæn ahmen-ahmen æm, næman min, ilat kæmotapæs nitæn ræhalat nīpitan min, moa-

tolkeike pik naman pişin min. Ilat koatit atip ilat min itəm tol naulisən. Kən Uhgın tamos-ipən nalpinən kəm ilat o rəhalat nolən rat agin min.

²⁸ Kən nat kit min. Məto-inu ilat kəsotolkeikeən məmə okotitun Uhgın, in təmapəs ilat megəhan-in ilat məmə rəhalat nətəligən təsitunən məmə nat kit in təwir o nat kit in tərət, kən megəhan-in məmə okotol nat itəm təsətuatipən məmə okotol.

²⁹ Nıkilat təmərioah e nolən rat pişin pişin min rafin, kən ilat naumis, kən ilat koategəs-in suatip o nərəkinən netəmim. Kən nıkilat təmərioah e nolən rat min əh: ilat koatetet netəmim, ilat io-hamnu itəm, ilat koatol natımnat itəm koatiuw-pa neməha, ilat neiueiuə, ilat koatol tərət kəm netəmim. Ilat koatən nıkalı netəmim,

³⁰ moatən rat netəmim, ilat koatetəhau Uhgın, ilat nagət-irəkis, ilat nausit moatəghat ausit. Ilat koategəs-in suatip o nolən təfagə rat min itəm netəmim kotəruru əh. Ilat moatəht nəwia tata ne mama.

³¹ Ilat nenikə, ilat nəghat tipik, nolkeikeən rəhalat tikə o netəmim, kən nat əpnapın ilat atip min neen, okol təsətəlig-inən nasəkən o nasituan e netəmim.

³² Ilat kotitun pap nəghatən ətuatip rəha Uhgın itəm tatən məmə netəm min u koatol nolən min əh, kotəkəike motimis. Məto ilat koatəkəike e nolən min əh, kən ilat koatol nolən rat taprəkis-in nat əh, nıkilat tagien o netəmim neen min itəm koatol nolən rat min əh, kən moatiləs-ipər rəhalat nətəligən məmə okotol.

2

*Uhg̃in otakil muəh mələhəu nəghatən o təfagə rat**

¹ Tol nəhlan, nat əpnap̃in itəmat netəmim naka, okəmə nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha suah kit o nolən rat kit rəhan,† mətə nakotakil motuəh motələhəu rəhatəmat atip nəghatən. Kən rəhatəmat nəghatən tikə o nuhalp̃inən, mətə-inu itəmat itəm nəkoatol nəhlan, nəkoatol nolən rat m̃in ahmen-ahmen m̃in əm elat.

² Kən kitat kotitun məmə nian Uhg̃in tətakil matuəh matələhəu nəghatən kəm netəmim itəm koatol nolən m̃in əh itəm enəmən rəkis, rəhan nəghatən in tətuatip əm.

³ Tol nəhlan, nian itəmat nakotakil motuəh motələhəu nəghatən rəha netəmim o nəratən rəhalat, mətə itəmat nəkoatol nolən ahmen-ahmen əm, kən okol nəso tagimən nian Uhg̃in otakil muəh mələhəu nəghatən kəm itəmat.

⁴ ! Nikitəmat təsəht pikən nolən rəha Uhg̃in! In tatol təwir pik kəm itəmat, kən məsetəhau uəhaiən itəmat, kən rəhan nətəligən otəmat in təfəməh. Mətə itəmat nəkoatol nat əpnap̃in əm e nolən w̃ir m̃in əh rəhan. Nəkotitun o kəp, məmə tatol nolən təwir m̃in kəm itəmat məmə onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat m̃in.

⁵ Mətə rəhatəmat-kapə tiəkis, kən məsotəuhlinən itəmat e rəhatəmat nolən rat m̃in. Kən o nat u,

* **2:** E ves m̃in u e 2:1-3:8, Pol tatəghat ətuatip kəm netəm Isrel. Tatəghat-in nolən rəhalat itəm nikilat təht məmə kotətuatip e nigənəmti Uhg̃in mətə-inu ilat noanol rəha Isrel, kən koatətu-pən Lou rəha Moses. † **2:1:** Netəm Isrel kəmotən məmə Iaihlua m̃in, ilat rafin netəm kotətət mətə-inu Iaihlua m̃in kəməsotosən Lou rəha Moses. **2:1:** Mat 7:1-2; Jon 8:7 **2:4:** Efes 1:7; 2 Pita 3:15

nakotargətain neməha ne nalpɪnən rəha Uhgɪn otəmat. Kən onəkotos neməha ne nalpɪnən rəhan e nian Uhgɪn otol əp rəhan nələhəuən nəghatən itəm tətuatɪp.

⁶ Kən Uhgɪn otos-ipən kəm netəmim kitɪəh kitɪəh tətəu-pən əm natɪmnat itəm kəmotol.

⁷ Uhgɪn otos-ipən nəmegəhən lilɪn kəm netəmim itəm koatətul əskasɪk nian rafɪn o nolən nat itəm tətuatɪp. Netəm mɪn əh koatalkut pɪk o nolən nat wɪr məmə Uhgɪn otos-ipən kəm ilat nənwɪwɪən, ne nɪsɪaɪɪən, ne nəmegəhən itəm namnun tɪkə.

⁸ Məto in otos-ipən rəhan neməha ne nalpɪnən kəm netəmim neen itəm koatalkut atɪp əm o nərpɪlat, kən moatəuhlin məntaalat o nɪpəhriənən, kən moatətəu-pən nolən rat mɪn.

⁹ Netəmim rafɪn itəm koatol nolən rat, ilat okotos nəratən ne nian ɪəkɪs mɪn. Otaupən pɪtən o noanol mɪn rəha Isrel, uarisɪg u o Iaihlua mɪn.

¹⁰ Məto o netəmim rafɪn itəm koatol nolən wɪr, Uhgɪn otos-ipən nənwɪwɪən, ne nɪsɪaɪɪən, ne nəməlinuən. Otaupən pɪtən o noanol mɪn rəha Isrel, uarisɪg u, o Iaihlua mɪn.

¹¹ Tol nəhlan məto-inu Uhgɪn tatol tahmen-ahmen əm kəm netəmim rafɪn. Nat əpnəpɪn ilat noanol rəha Isrel o Iaihlua mɪn, ilat rafɪn okotos nat itəm tətuatɪp olat, inu nalpɪnən o nəwɪrən.

¹² Uhgɪn otol nalpɪnən kəm Iaihlua mɪn o nolən rat mɪn rəhalat, nat əpnəpɪn kəməsotosən Lou itəm Uhgɪn təmos-ipən kəm Moses. Kən noanol rəha Isrel, netəmim itəm kəmos Lou, Uhgɪn otakil rəhalat nolən mɪn e nəghatən rəha Lou, kən in

2:6: Sam 62:12; Prov 24:12; Mat 16:27; 2 Kor 5:10
8:17-18

2:7: Rom
2:8: 2 Tes 1:8

otuəh mələhəu nəghatən rəhalat lan.

¹³ Tol nəhlan məto-inu sənəmə netəmim itəm koatəto Lou itəm kotətuatip e niganəmti Uhgın, məto netəmim itəm koatol nat itəm Lou tatən, ilat əh, Uhgın otən məmə ilat kotətuatip e niganəmtin.

¹⁴ Nipahrienən, Iaihlua min kəməsotosən Lou rəha Moses. Məto nian min neen, koatətəu-pən əm rəhalat nətəligən motol nat itəm tətətuatip, tahmenahmen əm e itəm əh Lou tatən. Inu tatəgətun məmə lou kit əh-ikin e nikilat, kən ilat kotitun nat itəm in tətətuatip, ne nat itəm təsətətuatipən, nat əpnəpın kəsotosən Lou rəha Moses.

¹⁵ Ilat kotitun məmə nıpəti Lou əh-ikin rəha Uhgın e nikilat məto-inu nian ilat koatol təwır, nikilat tatəht məmə, “nolən u təwır,” kən nian koatol nolən rat, nikilat tatəht məmə, “nolən u tərət.”

¹⁶ Əwəh, nian kit otəpanuwa pahrien itəm Uhgın otən məmə Iesu Kristo otakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafın o nolən min itəm netəmim kotitun nəplanən, ne nolən min ne nətəligən anion min. Inu rəhak nəghatən rəha namnusən təwır.

Netəm Isrel ne Lou rəha Moses

¹⁷ Məto pəs ekəghat kəm itəmat netəm Isrel. Nakoatən məmə itəmat noanol rəha Isrel, kən moatəgile e Lou məmə in suatip rəha Uhgın o nosmegəhən itəmat lan, kən moatəghat ausit məmə itəmat əm nəkotitun Uhgın, kən in titun min əm itəmat.

¹⁸ Kən nakoatən məmə nəkotitun rəkis nat naka itəm Uhgın tolkeike, kən itəmat nəkotitun suatip itəm tətətuatip wır məto-inu Lou təməgətun itəmat lan.

19 Itəmat nakotən pik məmə nakoatit iganəmtin əpis min, kən itəmat nakotasiəgəpin suatip rəha netəm koataliwək tapinəp ikin,

20 kən moatəgətun ialməl min ne nisualkələh.‡ Nakoatən nəhlan məto-inu itəmat nakoatos Lou itəm nitunən ne niphahrienən rafin koatatig lan.

21 Təwir əm nakoatəgətun netəm pisin pisin min. ?Məto tahro nəsoətəgətun atipən itəmat? Itəmat nakoatəgətun məmə netəmim okəsotakləhən. ? Məto tahro nakotakləh?

22 Itəmat nakoatəgətun məmə okəsakləh-inən pətan. ?Məto tahro itəmat nakotakləh-in pətan? Nakoatətəhau narmi nat min kəməte e nig. ?Məto tahro nakoatakələh-in natimnat e niməfak rəha narmi nat min?

23 Nakotəghat ausit o Lou. ? Məto tahro nakotətəghl Lou motərəkin nərği Uhgın?

24 Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “!Netəm Isrel! Iaihlua min koatən rat nərği Uhgın o nolən tərət rəhatəmat.”

25 Nolən rəha nəhg-ipənən in nat təwir okəmə nəkoatətəu-pən Lou. Məto okəmə nakotətəghl Lou, kən tahmen əm məmə kəsəhg-ipənən itəmat.

26 Okəmə Iaihlua kit u kəsəhg-ipənən, məto tatətəu-pən Lou, Uhgın otəplan suah əh məmə kənəhg-ipən rəkis.

27 Kən netəmim itəm kəsəhg-ipənən ilat e nipətilat, məto koatətəu-pən Lou, ilat okotakil motuəh motələhəu nəghatən rəhatəmat məto-inu,

‡ **2:20:** Nian Pol tatən “iganəmtin əpis min,” ne “ialməl min,” ne “nisualkələh,” in tatəghat-in Iaihlua min itəm netəm Isrel koatən məmə ilat kotal nolən min əh. **2:20:** 2 Tim 3:5 **2:21:** Mat 23:3-4 **2:24:** Aes 52:5 **2:26:** Kal 5:6

nat əpnapın nəmotos pap Lou itəm kəməte, kən kəməhg-ipən itəmat, məto nakoatətgəhl Lou.

²⁸ Okəmə suah kit təmöl nolən rəha netəm Isrel e nıpətın, təsölən məmə in təmuwa etəm Isrel pahrien. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən sənəmə nat kit rəha nıpətın.

²⁹ Məto suah kit itəm in etəm Isrel pahrien, in etəm Isrel e nikin. Kən nolən pahrien rəha nəhg-ipənən, in nat kit rəha niki etəmim itəm Narmin əm Rəha Uhgın tatol, məto Lou təsölən. Kən sənəmə netəmim itəm koatıləs-ipər nərgi suah əh, məto Uhgın əm tatıləs-ipər nərgin.

3

Nian rafın Uhgın tatol rəhan nəghatən

¹ Kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə nıpəti nəhg-ipənən suah kit, in sənəmə nat kit rəha nıpətın, kən tahro nakoatən məmə nəhg-ipənən in nat wır kit? ?Kən o nat naka in nat wır kit məmə suah kit in etəm Isrel?”

² !Kən io ekən məmə okəmə suah kit in etəm Isrel, in nat wır agın e nolən mın rafın! Nat tətəupən, Uhgın təmələhəu-pən e nelmilat, nəghatən ətuatıp rəhan.

³ In nıpahrienən məmə ilat neen kəsotolən nəghatən itəm ilat kəmotən məmə okotol. Məto nolən rəhalat təsölən məmə Uhgın otəsölən rəhan nəghatən.

⁴ !Kəp! Nat əpnapın netəmim rafın e nətueintən koateiuə, məto Uhgın təseiuəən. Tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın tatəghat-in Uhgın matən minnulan məmə,

“Nian nakəghat, nəghatən rəham otəgətun məmə ik nakətuatip.

Nian netəmim okotakil rəham nolən mīn, motən məmə nəmol nolən tərət mīn, məto onatol win elat.”

⁵ Məto kəm-naka suah kit otən e nətəligən rəha etəmim əm məmə, “Kitat koatol nolən itəm təsətuatipən. Məto nolən rat rəhatat tatəgətun məmə Uhgīn tatol tətuatip nian rafin. ?Kən okəmə nolən rat rəhatat tatiləs-ipər nərgi Uhgīn, məto in otol nalpīnən kəm kitat o naka? Rəhan nolən təsətuatipən.”

⁶ !Ei, kəp, nətəligən əh in neiuəuəən! ?Okəmə nətəligən əh in nīpahrienən, kən Uhgīn otahro mīn-nulan makil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim e nətueintən?

⁷ Kən kəm-naka suah kit otən məmə, “?Okəmə ekeiuə, kən rəhak neiuəən otəgətun məmə Uhgīn tatən əm nīpahrienən, kən netəmim koatənwiwi in ron, kən tahro nulan Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən rəhak məmə emol təfagə rat?”

⁸ Məto io ekatən məmə, okəmə kotətəu-pən nətəligən alməl mīn nəhlan, netəmim kotitun nənən məmə, “Pəs kotol nolən rat mīn məmə rəhatat nolən rat mīn okotəe-in nəwīrən.” Məto nəghatən u tərət. Nīpahrienən, netəmim neen koatən rat nərgək moateiuə məmə io iatəghat matətəu-pən nətəligən alməl mīn nəhlan. Uhgīn otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat, kən nəghatən əh in tətuatip əm.

Suah kit tikə itəm tətuatip wir agin

9 ?Kæn tahro? ?Kitat okotæn naka əh-roiu? ? Nīkitəmat təht məmə Uhgīn otol təwīr kəm netəm Isrel maprəkis-in Iaihlua mīn? !Kəp! Emən rəkis məmə nəsanənən rəha təfagə rat tatərəmərə e netəmim rafin, netəm Isrel ne Iaihlua mīn.

10 Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə,

“Suah kit tikə itəm tətuatip, kitiəh agīn huə ne tikə;

11 Suah kit tikə itəm titun,

suah kit tikə itəm tategəs-in Uhgīn.

12 Netəmim rafin agīn kəmotəuhlin məntaalat o Uhgīn,

ilat kəmotuwa nəlpah mīn o nolən nəwia Uhgīn,

suah kit tikə itəm in tatol nəwīrən, kitiəh agīn huə ne tikə.”

13 “Nəghatən rəhalat tahmen e nəpienən rəha suwit itəm təmoag,

Namīlat tərīoah e neiueiuəən.”

“Poesen rəha sīnek tatīsi-pən e nohlilat.”

14 “Nohlilat tərīoah e nau-iərmīs-inən ne nəghatən tarip.”

15 “Kotaiu uəhai əm o nohamnuən itəm;

16 ikin mīn rafin itəm koatuwin ikin, koatərəkīn natimnat, kən moatol netəmim koatəto tərət,

17 kən ilat kotəruru agīn suatip rəha nəməlinuən.”

18 “Ilat kəsotəginən Uhgīn, kən nisīaiən rəhan tikə agīn e nətəligən rəhalat.”

19 Kitat kotitun məmə natimnat rafin itəm Lou tatən, in rəha netəm itəm Uhgīn təmos-ipən Lou kəm ilat. Tol nəhlan məmə suah kit tikə titun

3:9: Rom 1:18–2:24; 3:23 **3:12:** Sam 14:1-3; Sam 53:1-3; Pri 7:20

3:13: Sam 5:9 **3:13:** Sam 140:3 **3:14:** Sam 10:7 **3:17:** Aes

59:8 **3:18:** Sam 36:1

nuhalpinən nəghatən itəm Uhgın otən. Kən netəmim rafin e nətueintən otəkəike motətul aupən e niganəmti Uhgın məmə in otakil muəh mələhəu nəghatən rəhalat.

²⁰ Tol nəhlan, etəmim tikə agin itəm Uhgın otən-iarəp məmə in tətuatip e niganəmtin məto-inu in təmətəu-pən Lou. Kəp, məto e Lou, kitat rafin kotitun məmə kitat nol təfagə rat.

Nətuatipən e niganəmti Uhgın tatuwa e nahatətən əm

²¹ Məto roiu, Uhgın tinol-arəp rəkis rəhan suatip məmə netəmim okotuwa kətuatip e niganəmtin. Suatip əh sənəmə inu okotətəu-pən Lou. Məto nəghatən min e Lou, ne nəghatən rəha ien min aupən, koatəghat-in suatip pişin əh.

²² Uhgın tatol suah kit tətətuatip e niganəmtin nian tətahatətə e Iesu Kristo. Kən Uhgın otol kəm netəmim rafin itəm koatahatətə lan. Netəmim rafin kotahmen-ahmen əm,

²³ məto-inu netəmim rafin kəmotol təfagə rat kən motəmkakiəh e suatip rəha nətuatipən rəha Uhgın itəm təwir məhag-əhag,

²⁴ kən e nəwirən rəhan, Uhgın tatən əm məmə ilat rafin itəm koatahatətə lan, ilat kotətuatip əm e niganəmtin, motuwa netəmim rəhan, tahmen e nalpəkəuən rəhan. Ilat kəsotətəuən nat kit məmə okotuwa nəhlan, məto Kristo Iesu təmətəu suatip rəhalat, mikis ilat o təfagə rat min rəhalat e nımışən rəhan.

²⁵ Uhgın təmahl-ipa Kristo məmə in sakrifais itəm təmos nalpinən ne neməha rəhan o təfagə rat

m̄in, nian n̄itan t̄əmaiu. K̄ən Uhḡin t̄ətaf̄əl t̄əfaḡə rat m̄in r̄əha net̄ənim nian net̄ənim kotahat̄ət̄ə m̄əmə Kristo t̄əm̄imis olat. Uhḡin t̄əmol suat̄ip əh m̄əmə ot̄əḡətun m̄əmə r̄əhan nol̄ən in t̄ətuat̄ip agin-əh, m̄əto-inu e n̄ət̄əliḡən r̄əhan it̄əm kaif̄əm̄əh, in t̄əsol̄ən nalp̄in̄ən o t̄əfaḡə rat m̄in it̄əm net̄ənim k̄əmotol aup̄ən.

²⁶ T̄əmol n̄əhlan m̄əmə ot̄əḡətun roiu m̄əmə nol̄ən r̄əhan in t̄ətuat̄ip. In t̄əməsaluin əm̄ən t̄əfaḡə rat m̄in, m̄əto t̄əmah̄l-ipa Iesu m̄əmə in otos nalp̄in̄ən o t̄əfaḡə rat m̄in. K̄ən Uhḡin at̄ip əm̄ tat̄ən m̄əmə net̄ənim it̄əm kotahat̄ət̄ə e Iesu, ilat okot̄ətuat̄ip e n̄igan̄əmt̄in.

²⁷ ?Tol n̄əhlan, et̄ənim kit titun n̄əghat ausit̄ən o nat kit it̄əm t̄əmol, m̄əmə in t̄ətuat̄ip e n̄igan̄əmt̄i Uhḡin, o k̄əp? K̄əp, nat tik̄ə. ?K̄ən et̄ənim t̄əruru n̄əghat ausit̄ən o naka? M̄əto-inu et̄ənim kit tik̄ə it̄əm titun n̄ət̄əu-p̄ən̄ən Lou m̄əmə tatuwa m̄ətuat̄ip e n̄igan̄əmt̄i Uhḡin. Uhḡin tatol et̄ənim t̄ətuat̄ip e n̄igan̄əmt̄in e nahat̄ət̄əən əm̄ r̄əhan.

²⁸ Tol n̄əhlan m̄əto-inu kitat kotask̄əlim əskasik̄ n̄ət̄əliḡən m̄əmə et̄ənim tat̄ətuat̄ip e n̄igan̄əmt̄i Uhḡin e r̄əhan nahat̄ət̄əən, m̄əto s̄ən̄əm̄ə e n̄ət̄əu-p̄ən̄ən Lou.

²⁹ Uhḡin, in s̄ən̄əm̄ə Uhḡin r̄əha net̄əm Isrel əm̄. In Uhḡin m̄in r̄əha Iaihl̄uə m̄in,

³⁰ m̄əto-inu Uhḡin kit̄iəh əm̄, it̄əm in otol net̄ənim kot̄ətuat̄ip e n̄igan̄əmt̄in e suat̄ip kit̄iəh əm̄, nahat̄ət̄əən r̄əhalat. Tahmen-ahmen əm̄ o net̄əm Isrel ne Iaihl̄uə m̄in.

³¹ ?Tahro əh-roiu e Lou əh? ?Nahat̄ət̄əən əh tatol Lou əh in nat əpn̄ap̄in? !K̄əp! M̄əto nian

koatahatətə əm e Uhg̃in, kən e nolən əh, koatətəu-
pən ətuatip suatip pahrien rəha Lou.

4

Uhg̃in təmöl Epraham tətuatip e niġanəmtin e nahatətəən

¹ Epraham in nəukəti noanol min rəha Isrel aupən. Otətəlig-in-tu nat naka itəm Epraham təmehm məmə in suatip rəha nətuatipən e niġanəmti Uhg̃in.

² Uhg̃in təmöl Epraham tətuatip e niġanəmtin, məto sənəmə e nolən wir min rəha Epraham. Okəmə nolən wir min rəhan in suatip rəha nətuatipən, kən Epraham titun nəghat ausitən ron. Məto e niġanəmti Uhg̃in, okol Epraham təsausitən o nat kit,

³ məto-inu Naoa Rəha Uhg̃in tatən məmə, “Epraham təmatahatətə e Uhg̃in, kən Uhg̃in təmən məmə Epraham in tətuatip e niġanəmtin o nahatətəən rəhan.”

⁴ Nian suah kit tatol wək o nətouən, rəhan iərəməərə təsənən məmə rəhan nətouən in presen kit kəm in, məto iərəməərə təkəike mos-ipən nətouən o rəhan wək.

⁵ Məto kitat kəsotolən wək məmə okotuwa katətuatip e niġanəmti Uhg̃in. Kitat kotahatətə əm e Uhg̃in, kən in tatol məmə kitat kotuwa katətuatip e rəhatat nahatətəən. Uhg̃in pişin əm itəm tatol netəm u kotərat koatuwa katətuatip e niġanəmtin.

⁶ Tefit in təmatəghat-in nat u nian in təmən-iarəp məmə nəwirən pahrien otuwin o etəm itəm Uhg̃in tatən məmə in tətuatip e niġanəmtin, məto sənəmə e nolən wir itəm suah u təmöl. In təmən məmə,

7 “NəwİRən pahrien tatuwin o netəm u UhgİN tƏmafəl rəhalat nolən rat, kən in tƏmaluin rəhalat tƏfagə rat.

8 NəwİRən pahrien tatuwin o etəm u itəm İərəmərə tƏsaskəlİmən e nİkin rəhan tƏfagə rat.”

9 ?Nİkitəmat təht məmə nəwİRən pahrien əh in rəha netəm əm u kəməhg-İpən İlat, netəm İsrəl, o nəwİRən pahrien əh, in mİN rəha netəm kəsəhg-İpənən İlat, İaihlua mİN? Əwəh, rəha İaihlua mİN. Ematən məmə, UhgİN təmən məmə Epraham in tətuatİp e nİganəmtİN mətə-inu o rəhan nahatətəən.

10 ?Kən nəgəhan UhgİN təmən kəm Epraham məmə in tətuatİp, nİan kİNəhg-İpən rəkİs, o nİan kəsəhg-İpənən əh? UhgİN təmaupən mən nəhlan, uarisİg kəpanəhg-İpən.

11 Kən kəməhg-İpən in tahmen e nəmtətİN itəm təməgətun pahrien məmə in tətuatİp e nİganəmtİ UhgİN e rəhan nahatətəən, nİan kəsəhg-İpənən əh. Kən tol nəhlan, in tata rəha netəmİm rafİN itəm kəsəhg-İpənən İlat, mətə kotahatətə e UhgİN. Kən in tatən məmə İlat koatətuatİp e nİganəmtİN o nahatətəən rəhalat.

12 Kən in tata rəha netəmİm neen mİN, İlat itəm kəməhg-İpən İlat. Mətə in sənəmə rəhalat tata mətə-inu kəməhg-İpən İlat, mətə in rəhalat tata mətə-inu İlat mİN koatətəu-pən suatİp rəha nahatətəən itəm rəhatat tata Epraham təmətəu-pən aupən u kəpanəhg-İpən.

13 UhgİN təmol nəniəkİsən kəm Epraham ne rəhan noanol mİN məmə nətueİntən otuwa rəhan o nİan kit. Mətə Lou sənəmə suatİp itəm nəniəkİsən

u otuwa mol nīpahrienən lan. In otuwa mol nīpahrienən e nətuatipən itəm təmisi-pən e suatip rəha nahatətəən.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu okəmə nəniəkisən tatuwa mol nīpahrienən o netəmim itəm koatagile əm e Lou, kən nīkilat təht məmə ilat kotətuatip lan, kən suatip rəha nahatətəən in nat əpnarīn əm, kən nəniəkisən nīpətīn tikə.

¹⁵ Məto nəghatən u, in nīpahrienən: Lou tatən məmə nalpīnən ne neməha rəha Uhgīn tatuwīn o netəmim itəm koatətgəhl Lou, kən ikīn mīn rafīn Lou əh-ikīn, netəmim koatətgəhl. Tol nəhlan, nolən rəha nətəu-pənən Lou tatiuw-pa nalpīnən ne neməha rəha Uhgīn, kən təsolən məmə nəniəkisən otuwa mol nīpahrienən.

¹⁶ Tol nəhlan, nəniəkisən tatuwa mol nīpahrienən e nəmegəhən rəhatat e suatip rəha nahatətəən məmə nəniəkisən otuwa e nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm kitat, kən kitat kotītun nītunən pahrien məmə rəhan nəniəkisən in rəha noanol mīn rafīn rəha Epraham, sənəmə rəha netəm mīn əm u itəm Uhgīn təmos-ipən Lou kəm ilat, məto rəha netəm mīn u, ilat mīn itəm koatətəu-pən suatip rəha nahatətəən rəha Epraham. In rəhatat rafīn tata.

¹⁷ Tahmen e Naoa Rəha Uhgīn itəm tatən məmə, “Emol ik nakuwa tīpī noanol tepət.” E nīganəmtī Uhgīn, Epraham in rəhatat tata. In təmahatətə e Uhgīn u tatos-ipən nəmegəhən kəm netəm kəmotīmīs, kən in titun nolən natīmnat e nat agīn tikə.

4:13: Jen 17:4-6; 22:17-18; Kal 3:29 **4:14:** Kal 3:18 **4:15:** Rom 3:20; 5:13 **4:16:** Kal 3:7 **4:17:** Jen 17:5 **4:17:** Jon 5:21

18 Nian Uhgín təmən-iəkis kəm Epraham məmə in otuwa tata rəha noanol tepət, Epraham təmahatətə e Uhgín mītun e nīkin məmə nəghatən rəha Uhgín in nīpahrienən, nat əpnəpīn in tiəkis aɡin məmə nəniəkisən otuwa mol nīpahrienən. Uhgín təmən məmə, namipīn mīn okotepət motaprəkis.

19 Nahatətəən rəhan təseiuaiuən, nat əpnəpīn in titun məmə nīpətīn tinaguīhl mīnahmen əm o nīmīsən mətə-inu rəhan nup iuəhkīr o wan-hanrit, kən titun məmə Sera tinaprəkis-in ikin katemək ikin kən okol təseməkən.

20 Epraham təməsəf-əfən rəhan nahatətəən e nəniəkisən rəha Uhgín. Nīpahrienən, rəhan nahatətəən təməwiə muwa məskasīk təhmīn mīn, kən matos-īpən nənwiwiən kəm Uhgín.

21 In təmitun wīr e nīkin məmə Uhgín tatos nəsanənən o nolən rəhan nəniəkisən tuwa mol nīpahrienən.

22 O nat əh inəh, “Uhgín təmən məmə Epraham in tətuatīp e nīganəmtīn o nahatətəən rəhan.”

23 Nəghatən u itəm tatən məmə, “Uhgín təmən məmə Epraham in tətuatīp e nīganəmtīn,” kəməsəteən məmə rəha Epraham pīsīn əm,

24 mətə kəməte mīn məmə rəhatat, itəm Uhgín otən məmə kitat okotətuatīp e nīganəmtīn, kitat itəm kotahatətə lan, itəm təmosmegəh Iesu Iərəməərə rəhatat e nīmīsən.

25 Kəmegəhan-in-pa Iesu tuwa mīmīs o təfagə rat mīn rəhatat, kən Uhgín təmol in təmegəh mīn e nīmīsən məmə in otol suatīp məmə kitat

okotətuatip e niganəmtin.

5

Nəməlinuən ne nagianən

¹ Tol nəhlan, koatatig e nəməlinuən kitat Uhgın məto-inu, e nahatətəən rəhatat ron, in təmən məmə kitat kotətuatip e niganəmtin. Kən natimnat min əh kəmotuwa e İərəməərə rəhatat İesu Kristo.

² E nahatətəən rəhatat, natimnat itəm Kristo təmol, təməmik kitat kotuwa e niganəmti Uhgın məmə okotos nəwırən itəm Uhgın tətawte-in kəm kitat. Kən nəwırən əh, kotatig lan əh-roiu. Kən kitat kotagien məto-inu kitat kotitun wır agin məmə okotos nepətən əhag-əhag rəha Uhgın.

³ Kən nat kit min, kitat kotagien nian kotatig e nian əskasik min məto-inu, kitat kotitun məmə nian əskasik min kotasitu etat məmə okotətul əskasik e nəratən.

⁴ Kən nian koatətul əskasik, Uhgın, nikin tagien otat. Kən nian kotitun məmə Uhgın nikin tagien otat, kən kitat kotələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik e Uhgın.

⁵ Kən natimnat itəm koatələhəu-pən rəhatat nətəligən təskasik e Uhgın ron, kotitun məmə okotuwa kol nıpahrienən məto-inu, in təmos-ıpa Narmın Rəhan kəm kitat, kən Narmın tatos-ıpa nolkeikeən rəha Uhgın tərıoah e nikitat.

⁶ Kən nian rəhatat nəsanənən təmatikə əh o nosmegəh atıpən kitat, e nian ətuatıp itəm Uhgın təmən, Kristo təmimis o nosmegəhən kitat netəm rat u kəsotisiai-inən in Uhgın.

⁷ E rəhak nətəligən, in nat tiəkis agin məmə suah kit otegəhan-in məmə in otimis o suah kit min itəm rəhan nolən tətuatip. Məto kəm-naka suah kit otimis o suah kit min itəm rəhan nolən təwir agin o netəmin.

⁸ Məto Uhgın təməgətun rəhan nolkeikeən kəm kitat e nolən u məmə, nian kitat netəm kəmoatol əh təfagə rat, kən Kristo təminis otat.

⁹ Tol nəhlan, Uhgın təmol kitat kotəuatip e niganəmtin e nita Kristo itəm təmaiu nian təminis otat. Kən məto-inu nat u in nıpahrienən, kitat kotitun wir məmə Kristo otosmegəh kitat o neməha ne nalpinən rəha Uhgın e namnun nian.

¹⁰ Nian kəmotol tikimır kitat Uhgın, məto in təmol kitat kotuwa iolin min e nimisən rəha Nətin. Kən məto-inu təmol kitat kotuwa iolin min, nat kit itəm taprəkis-in inu məmə kitat kotitun wir məmə Uhgın otosmegəh kitat e nalpinən ne neməha rəhan, məto-inu Kristo tatəmegəh.

¹¹ Kən nat kit min, nikitat tagien məmə kəmotuwa kitiəh kitat Uhgın e İəməmə rəhatat İesu Kristo, itəm Uhgın təmiuw-pa kitat lan kotuwa iolin min.

Atam təmiuw-pa nimisən, kən Kristo təmiləs nəmegəhən

¹² Aupən agin, suah u Atam, təmol təfagə rat, kən tol nəhlan, təfagə rat misipən lan muwa e nətueintən e etəm kitiəh əm əh. Kən təfagə rat təmiləs nimisən muwa ikin. Kən tol nəhlan, netəmin rafin okotəkəike motimis məto-inu ilat rafin koatol təfagə rat.

5:8: Jon 3:16; 1 Jon 4:10
Jen 3:6; Rom 6:23

5:9: Rom 1:18; 2:5; Efes 2:3-5

5:12:

¹³ Nìpahrien, netəmim kəmotol təfagə rat uarisig Uhgìn təpanos-ipa Lou. Məto nian Lou tikə, okol kəsotətgəhlən Lou, mol məmə Uhgìn təsəte rəkisən təfagə rat mìn rəhalat.

¹⁴ Məto nat əpnapìn Uhgìn təməsəte rəkisən təfagə rat mìn rəhalat, netəmim itəm koatatig e nian rəha Atam mətoarus-pa Moses, ilat rafin kəmotimis. Əwəh, nat əpanapìn netəm mìn əh kəməsotolən təfagə rat tahmen e təfagə rat rəha Atam, məto ilat rafin kəmotimis.

E nolən mìn neen, Atam in tahmen e Kristo itəm təmuarisig in, məto-inu nat naka itəm Atam təmol, tatuwìn o netəmim rafin, tahmen-pən əm məmə nat naka Kristo təmol tatuwìn o netəmim rafin.

¹⁵ Məto nat naka itəm Uhgìn təmos-ipa tol pisin agin e təfagə rat rəha Atam. Təfagə rat rəha suah kitiah əm u, Atam, təmiuw-pa nımisən o netəmim tepət, kən inu in nat asol. Məto nat asol taprəkis, in nəwırən asol rəha Uhgìn itəm in təmawte-in o netəmim tepət o nafələn təfagə rat rəhalat, kən nat əh təmuwa e nəwırən rəha suah kitiah əm u, Iesu Kristo.

¹⁶ Ekən mìn məmə, nəwırən asol rəha Uhgìn itəm in təmawte-in kəm netəmim, in tol pisin agin e noa təfagə rat rəha suah kitiah əm əh. Suah u təmol təfagə rat kitiah əm, kən Uhgìn təmakil muəh mələhəu nəghatən lan məmə otos nalpınən. Kən uarisig, nian netəmim tepət kəmotol təfagə rat tepət, məto Uhgìn təmos-ipa nat təwır kəm kitat, kən təmol məmə kitat kotətuatip e niganəmtin.

¹⁷ Nìpahrienən məmə təfagə rat rəha suah kitiah əm, Atam, təmol nımisən tatərəmərə e netəmim

rafin, kən inu nat asol. Məto nat asol kit mīn itəm taprəkis məmə, nat itəm suah kitiah əm, Iesu Kristo, təmol. Netəmim rafin itəm koatos nəwīrən rəha Uhgīn itəm in təmawte-in əpnapīn əm kəm ilat, kən motahatətə məmə Uhgīn tatol ilat kotətuatip e nīganəmtīn, ilat okotos nəmegəhən līlīn. Kən ilat Kristo, okotərəməərə.

¹⁸ Əwəh, Atam təmol təfagə rat kit mol məmə, Uhgīn təmakil muəh mələhəu nəghatən rəha netəmim rafin məmə okotəkəike motos nalpīnən. Kən e nolən ahmen-ahmen əm, Kristo təmol nat ətuatip kit, mol suatip məmə netəmim kotitun motuwa motətuatip e nīganəmti Uhgīn. Kən nətuatipən əh, tatol məmə netəmim rafin kotitun nosən nəmegəhən līlīn.

¹⁹ Netəmim tepət kəmotuwa nol təfagə məto-inu suah əh Atam təməht nəwia Uhgīn. Məto netəmim təpət okotuwa motətuatip e nīganəmti Uhgīn məto-inu suah kit mīn, Kristo, təmol nəwia Uhgīn.

²⁰ Uhgīn təmos-īpa Lou məmə təfagə rat otuwa mol iahgīn, kən məmə netəmim okotitun nolən rat mīn rəhalat. Məto nian təfagə rat təmuwa mol iahgīn, nəwīrən itəm Uhgīn təmawte-in əpnapīn əm təmuwa iahgīn təhmīn mīn maprəkis,

²¹ məmə nəwīrən otol win e təfagə rat mīn. Təfagə rat təmatərəməərə e netəmim rafin matiuw-pa nīmīsən elat. Məto roiu nəwīrən itəm Uhgīn tətawte-in kəm kitat otərəməərə, kən nəwīrən əh otol məmə netəmim okotətuatip e nīganəmti Uhgīn, kən motos nəmegəhən līlīn e Iesu Kristo rəhatat lərəməərə.

6

Nəsanənən rəha təfagə rat okol təsəlis ətainən kitat

¹ ?Kən tol nəhlan o nat əh, kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, təwir məmə koatəkəike əm o nolən təfagə rat, məmə nəwirən rəha Uhgın otəwiə mol iahgın təhmın.

² !Kəp, təsətuatipən! Nian təfagə rat tətalkut məmə otıuw-pən kitat tərət ikın, kən nikitat təike məht məmə, təhmen əm məmə kəmotimis rəkis lan, kən okol kəsotolən nəwian roiu.

³ Nəkotitun o kəp məmə, kəmol bəptais etat, kən bəptais əh tatəgətun məmə kitat kəmotuwa kitiəh kitat Kristo. Kən nian Kristo təmimis, təhmen əm məmə kitat kotimis kitat min, u nipətin təmə nəmegəhən rəhatat o nolən təfagə rat, in təmimis.

⁴ Tol nəhlan, nian kəmol bəptais etat, in təhmen məmə kəmotimis, kən kitənim itat kitat Kristo. Kən in tol nəhlan məmə kitat okotətəu-pən suatip rəha nəmegəhən wi, təhmen əm məmə Uhgın Tata təmosmegəh Kristo e nimisən, e nəsanənən asol rəhan.

⁵ Tol nəhlan məto-inu, kəmotuwa kitiəh kitat min e nimisən rəhan, kən okotuwa min kitiəh kitat min e nolən itəm Uhgın təmosmegəh in lan e nimisən.

⁶ Kitat kotitun məmə nian kəməht-ipən Kristo e nig kəməluau, kəməht-ipən ilat nolən oas min rəhatat məmə, otərəkin nolən oas rəhatat itəm tolkeike pik təfagə rat. Kən təmol məmə təfagə rat otəsərəmə minən etat,

⁷ məto-inu etənim itəm təmimis, təsatig ahginən nəsanənən rəha təfagə rat.

⁸ Məto-inu kəmotim̄is kitat Kristo, kən tol nəhlan, kotahatətə məmə okotəmegəh kitat min roiu, ne nian itəm təpanuwa.

⁹ Kotahatətə nəhlan məto-inu kotitun məmə Uhḡin təmosmegəh Kristo e n̄imisən, kən tol nəhlan okol təs̄imis minən. N̄imisən təsərəmərə minən lan.

¹⁰ In təm̄imis mau kitiah əm, kən e n̄imisən rəhan, təmos-irəkis nəsanənən rafin rəha təfagə rat. Məto tatəmegəh roiu, kən e nəmegəhən rəhan, in tatəmegəh məmə ot̄iləs-ipər nərḡi Uhḡin.

¹¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, n̄ikitəmat təkəike məht itəmat məmə nəmotim̄is e təfagə rat, təfagə rat rəhan nəsanənən tikə o niuw-pənən itəmat. Məto e nəmegəhən rəhatəmat əh-roiu, n̄ikitəmat təkəike məht itəmat məmə nakotəmegəh e Uhḡin məmə onəkot̄iləs-ipər nərḡin e Kristo Iesu.

¹² Tol nəhlan, sotegəhan-inən məmə təfagə rat tərəmərə e n̄ipət̄itəmat itəm otəpanim̄is nian kit. Sotegəhan-inən məmə nəkoatol nəwia nətəligən rat rəha n̄ipət̄itəmat.

¹³ Kən sotegəhan-in minən nolən n̄ipət̄itəmat min məmə nəkoatol təfagə rat lan. Məto otegəhan-in-pən nəmegəhən rəhatəmat rafin kəm Uhḡin, məto-inu itəmat netəmim̄ itəm Uhḡin təməmki-rəkis itəmat e n̄imisən məmki-pən itəmat e nəmegəhən. Kən otegəhan-in nolən n̄ipət̄itəmat min məmə okotol nolən min itəm kotətuat̄ip e n̄iganəmt̄i Uhḡin.

¹⁴ Tol nəhlan məto-inu, təfagə rat otəsərəmərəən etəmat məto-inu roiu, nəsoat̄ig ahginən Lou itəm təsasituən etəmat məmə nəsozolən təfagə rat. Məto nakoat̄ig ahgin nəw̄irən itəm Uhḡin tətawte-in

kəm itəmat, kən e nəwīrən əh, in otasitu etəmat məmə nəsotolən təfagə rat.

Slef mīn rəha nolən ətuatip

¹⁵ ? Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən məmə, pəs okotol təfagə rat məto-inu, Lou təsərəməərəən etat, məto nəwīrən rəha Uhgīn itəm tətawte-in kəm kitat tətərəməərə etat. ! Kəp, təsətuatipən!

¹⁶ Nəkotitun o kəp məmə, nian nakotegəhan-in-pən itəmat kəm suah kit məmə nəkoatol nəwian, kən itəmat rəhan slef, kən itəmat slef rəha suah un noatol nəwian. Suatip kəiu o nətəu-pənən. E suatip kit, nakotuwa slef rəha təfagə rat, kən suatip u tatuwīn o nīmīsən. Kən e suatip kit mīn, nakotuwa slef rəha nolən nəwia Uhgīn, kən suatip u tatuwīn o nətuatipən e niganəmti Uhgīn.

¹⁷ Kitat koatənwiwi Uhgīn məmə nat əpnəpīn əupən nəmoatol slef rəha təfagə rat, məto uarisig, e nikitəmat rafin nəmotol nəgətunən itəm ematəgətun itəmat lan.

¹⁸ Uhgīn təmīkis itəmat e təfagə rat, kən təfagə rat, rəhan nəsanənən tīkə o nərərəməərəən etəmat. Kən nəmotuwa slef rəha nolən mīn itəm kotətuatip e niganəmti Uhgīn.

¹⁹ Iatəghat e nətəligən mīn itəm netəmim kotitun, inu slef ne etəm-iasol, məto-inu nətəligən rəhatəmat təsahmenən o nitunən natimnat rəha Uhgīn. Aupən ikīn, nəmotegəhan-in noli-noli nīpətītəmat məmə ilat slef rəha nolən mīn itəm tol naulīsən əm, ne slef rəha nəratən itəm tətər tēpət. Məto roiu otegəhan-in-pən ilat məmə ilat slef rəha

nolən mīn itəm kotətuatip, kən nakotuwa netəmim itəm Uhgīn təmələhəu kalīn məmə rəhan mīn.

²⁰ Nian itəmat nəmoatol slef rəha təfagə rat, nolən itəm tətuatip e niganəmti Uhgīn təsərəmərəən etəmat.

²¹ ?Noan nəwīrən naka nəmotos e nəmegəhən rəhatəmat o nolən tərat mīn itəm noataulis ron əh-roiu? !Noan nolən rat mīn əh, in nīmīsən əm!

²² Məto roiu, Uhgīn təmīkis itəmat e təfagə rat, kən nəmotuwa slef mīn rəhan, kən noan nəwīrən itəm noatəhl, tatit itəmat məmə nakotuwa netəmim rəha Uhgīn e nikitəmat rafin. Kən nakoatos nəmegəhən līlīn.

²³ Tol nəhlan məto-inu nətouən rəha təfagə rat in nīmīsən, məto nat itəm Uhgīn tatos-ipa in nəmegəhən līlīn e Kristo Iesu rəhatat Iərəmərə.

7

Lou təsərəmərəən e kitat

¹ Piak mīn ne wīnik mīn. Itəmat nəkotitun nolən rəha lou. Lou mīn koatərəmərə e netəmim nian ilat koatəmegəh əm.

² Tahmen e nat u. Okəmə pətan kit itəm təmōl marit, lou tatən məmə in rəhan əm əh iərman nian in tatəmegəh. Məto okəmə iərman əh timīs, kən lou rəha marit təsaskəlīm mīnən pətan əh, kən in titun nətəu-pənən suah pīsīn kit.

³ Məto okəmə in tatətəu-pən iərman pīsīn kit nian rəhan iərman tatəmegəh əh, katən məmə in tategoafəl rəhan iərman. Məto okəmə rəhan iərman təmīmīs, lou əh rəha marit təsaskəlīm mīnən pətan əh, kən nat əpnapīn tatətəu-pən iərman pīsīn, in tasegoafələn rəhan iərman.

⁴ Piak min ne winik min. E nolən ahmen-ahmen əm, məto-inu ninotol kitiəh itəmat Kristo, tahmen əm məmə itəmat nəmotimis itəmat min e nig kəluau. Kən nian nəmotimis, Lou rəha Moses təsaskəlim minən itəmat u-roiu. Uhgın təmikis itəmat o nətəu-pənən ətuatip natimnat rafin agin e Lou məmə Uhgın otosmegəh itəmat. Kən itəmat nakotahmen-pən əm e pətan kit itəm rəhan iərman in təmimis, kən roiu in təsolən marit, kən in titun nətəu-pənən suah pisin. Rəhatəmat iərman aupən, in Lou. Məto roiu, itəmat nakotətəu-pən suah pisin u Kristo, itəm Uhgın təmosmegəh e nimisən. Kən nakotətəu-pən in məmə nakoatəe noan wir, itəm in nolən təwir min itəm koatisiai-in Uhgın.

⁵ Nian nətəligən rat rəha etənim^{*} tatəramərə e kitat, nətəligən rat min rəhatat koatiuw-pən kitat məmə okotol nolən rat min e nipətitat. Kən nian Lou tatən məmə okəsotolən nolən rat min əh, tol məmə nikitat tatəht pik nolən rat min, kən koatolkeike moatol təhmin nolən rat min. Tol nəhlan, kəmotol təfagə rat tepət. Kən noa təfagə rat min əh, in nimisən əm.

⁶ Məto roiu, okol kitat kəsətəu-pən minən Lou rəha Moses məmə okotos nəmegəhən lilin, məto-inu tahmen əm məmə kitat kəmotimis e Lou əh. Kən tol nəhlan, Lou təsəramərəən e kitat u-roiu. Kən roiu, kitat slef min rəha Uhgın, məto kəsotətəu-pənən suatip oas o nətəu-pənən Lou itəm kəmətə, məto koatətəu-pən suatip wi rəha Narmin Rəha

7:4: Rom 6:2,11 ^{*} **7:5:** Netənim rafin koatol təfagə rat məto-inu nətəligən rat rəha etənim tətətig e kitat rafin. Nətəligən rat əh tatiuw-pən kitat məmə koatol təfagə rat. Rəhatat nəsanənən tikə məmə okəsotolən təfagə rat motol nolən wir. Uhgın əm titun nos-ipa nətəligən wi kəm kitat.

Uhgin.

Lou tatol māmə netəmim kotol təfagə rat

⁷ ?Kən kitat okotəhrən? Okəmə naka suah kit otən māmə, “Lou in nat tərat mətə-inu tatol māmə kitat koatol təfagə rat.” !Mətə kəp, təsətuatipən! Io ekitun əm māmə təfagə rat tahro nulan mətə-inu Lou tatəgətun io lan. Okəmə Lou in təməsənən māmə esolən nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pišin, kən okol esitunən nolən əh māmə təhrol nulan.†

⁸ Mətə təfagə rat təmaskəlim nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmol māmə nolən rəha nolkeikeən nat kit rəha etəm pišin təmuwa tepət e nīkik. Mətə okəmə Lou təpikə, kən təfagə rat rəhan nəsanənən təpikə nəhlan, tahmen māmə təmimis.

⁹ Aupən ikin, nian eməruru əh Lou, nīkik təsəhtən təfagə rat rəhak, emətətig wir əm. Mətə uarisig emitun māmə Lou əh-ikin, kən nəsanənən rəha təfagə rat təmuwa məmegəh min məskasik, kən enitun māmə ekəike mimis o təfagə rat rəhak.

¹⁰ Kən eməplan māmə nəghatən əh rəha Lou itəm təmuwa māmə otol etəmim təmegəh, mətə nīpahrienən təmiuw-pa əm nīmīsən.

¹¹ Tol nəhlan mətə-inu, təfagə rat təmaskəlim nəghatən rəha Lou, mol rəhan in iolwək, kən təmeiuə-in io. Nīkik təməht māmə okəmə emalkut o nətəu-pənən Lou rəha Moses, kən ekos nəmegəhən lilin. Mətə enəruru nolən, kən

7:6: Rom 8:2; 6:4 † **7:7:** E nəghatən min rəha ves 7:7-25, nian Pol tatən “io,” mətə nīpəti nəghatən u māmə in tatəghat-in netəmim rafin. **7:7:** Eks 20:17; Dut 5:21 **7:10:** Luk 10:28; Lev 18:5; Sam 19:7-10; Esik 20:11; Rom 10:5

e nəghatən rəha Lou, ekəike mīmīs o təfagə rat mīn rəhak.

¹² Məto Lou tasim təmīsi-pən e Uhgīn, kən nəghatən mīn rəha Lou kəmotīsi-pən e Uhgīn mo-tasim, motətuatīp, motəwīr motasitu e netəmim.

¹³ Kən okəmə naka suah kit otən məmə, “Lou in nat təwīr, məto təmōl məmə ekīmīs.” !Məto kəp, təsətuatīpən! Nian emītun nəghatən rəha Lou itəm in təwīr, nīkik təmuwīn o nolən təfagə rat, kən io emol təfagə rat itəm noan in nīmīsən. Tol nəhlan, təfagə rat təmōl məmə ekīmīs. Təmōl nəhlan məmə ekītun məmə nolən rat mīn rəhak, ilat təfagə rat pahrien. Kən nian eməplan nəghatən rəha Lou, enītun məmə təfagə rat in nat tərat aɡīn-əh.

¹⁴ Kitat kotītun məmə Lou təmīsi-pən e Uhgīn. Məto io, io etəmim əm. Kən kol-salīm-in io məmə io slef kit, kən təfagə rat in rəhak etəm-iasol.

¹⁵ Esītunən natīmnat itəm iakatol, məto-inu nat wīr mīn itəm iakolkeike məmə ekol, esolən, məto iatol əm naka itəm iatətəhau.

¹⁶ Ekītun wīr məmə təfagə rat rəhak in nat tərat nat əpnəpīn esolkeikeən məmə ekol. Kən nian ekəto tərat e nīkik o təfagə rat u, in nəmtətīn kit məmə Lou tatol rəhan wək, kən Lou in nat wīr kit.

¹⁷ Tol nəhlan, sənəmə io itəm iatol təfagə rat mīn, məto nolən rəha təfagə rat itəm tətātīɡ e rəhak nətəlīɡən nian rafīn, tatol məmə ekol nolən rat mīn.

¹⁸ Ekītun məmə nətəlīɡən rat rəhak otəsegəhan-inən məmə ekol nat wīr kit. Ekītun in nīpahrienən məto-inu iakolkeike məmə ekol nat itəm təwīr, məto okol esolən.

¹⁹ Nat naka iatol sənəmә in nat wır itəm iakolkeike məmә ekol, mətә iatol әm tәfagә rat itәм esolkeikeән mәмә ekol.

²⁰ Kән okәмә ekol nat naka itәм esolkeikeән mәмә ekol, sənәмә io pahrien u iatol, mətә in tәfagә rat itәм tәtatig lak tatol.

²¹ Tol nәhlan, iatәplan mәмә nolән kit tatol wәk e nәmegәhән rәhak nian rafin. Nolән әh tol nәhlan mәмә, nian iakolkeike mәмә ekol nat wır, mətә tәfagә rat huә iuәhkır ron io tatiuw-pән io e tәfagә rat.

²² E nıkik rafin, iakolkeike Lou rәha Uhgın,

²³ mətә iatәplan mın lou kit mın itәм tatol wәk e nәmegәhән rәhak itәм tәtәluagin ilau rәhak nıtunән, mälis io, matol mәмә io slef rәha tәfagә rat itәм tatol wәk e rәhak nәmegәhән.

²⁴ !Kәsi, iatәto tәrat pık agin! ?Karmә pah otılәs-irәkis io e nıpәtik u itәм tatuwın o nımisән?

²⁵ !Pәs kotәнwiwi Uhgın. Iesu Kristo rәhatat lәrәmәrә in otol!

Kән tol nәhlan nәmegәhән rәhak tol min-nulan mәмә, io slef rәha Lou rәha Uhgın e rәhak nәtәligән wi, mətә e nәtәligән rat rәhak, io slef rәha lou rәha tәfagә rat.

8

Nolән rәha nәtәu-pәнән Narmın Rәha Uhgın

¹ Kән nәukәti nәghatән rafin mın әh tol min-nulan, mәмә Uhgın tatән mәмә kitat kotәtuatıp e nıganәmtin mətә-inu kotahatәtә e nat itәм Kristo tәmol otat. Kән tol nәhlan, Uhgın kol tәsuәhән, kән

məsələhəuən nəghatən məsolən nalpınən kit rəha netəm mın u kəmotuwa kitiəh ilat Kristo Iesu,

² məto-inu nəsanənən rəha Narmın, itəm tatos-ipa nəmegəhən wi kəm kitat e Kristo Iesu, in təmikis kitat e nəsanənən rəha təfagə rat ne nımisən.

³ Lou təruru nıkisən nəhlan kitat, mol kitat kotətuatıp e nıganəmti Uhgın məto-inu, nətəligən rat rəha etəmim tatol win e nolən itəm Lou tolkeike. !Məto nat itəm Lou təruru nolən, Uhgın təmol! Inu, təmahl-ipa Nətın ətuatıp kən təmuwa etəmim mahmen e kitat. Kən Uhgın təmakil muəh mələhəu nəghatən mol nalpınən o təfagə rat itəm kitat netəmim rafin koatol. In təmol nəhlan nian təmol Netın təmuwa sakrifais o təfagə rat mın rafin rəhatat.

⁴ Uhgın təmol nəhlan məmə, nəghatən ətuatıp mın rəha Lou okotuwa motol nıpahrienən e nəmegəhən rəhatat itəm kəsotətəu-pənən suatıp rəha nətəligən rat rəha etəmim, məto koatətəu-pən suatıp itəm Narmın Rəha Uhgın tatəgətun kəm kitat.

⁵ Netəmim itəm koatətəu-pən nətəligən rat rəha etəmim, nətəligən rəhalat tatuwin əm o nat itəm nətəligən rat rəhalat tolkeike. Məto netəmim itəm koatətəu-pən nolən itəm Narmın Rəha Uhgın tolkeike, nətəligən rəhalat tatuwin əm o nat itəm Narmın Rəha Uhgın tolkeike.

⁶ Okəmə nətəligən rat rəha etəmim in tatərəmərə lan, kən suah əh tatətəu-pən əm suatıp rəha nımisən. Məto okəmə Narmın Rəha Uhgın tatərəmərə e rəhan nətəligən, kən suah əh tatətəu-pən suatıp rəha nəmegəhən ne nəməlinuən.

8:3: Hip 4:15 **8:3:** Wək 13:37-39; Hip 2:14; 7:18; 10:1-2; Fil 2:7

8:4: Kal 5:16,25

⁷ Tol nəhlan məto-inu, nətəligən rat rəha etəmim, tatol tıkimir ilau Uhgın, məto-inu təsətəu-pənən lou min rəha Uhgın, kən in təruru aɡın nətəu-pənən.

⁸ Netəmim itəm koatətəu-pən nətəligən rat rəha etəmim, okol kəsotolən niki Uhgın tagien.

⁹ Məto itəmat nəsotətəu-pənən nətəligən rat rəha etəmim. Okəmə in nıpahrienən məmə Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat, kən noatətəu-pən nolən itəm Narmin Rəha Uhgın tolkeike. Etəmim itəm Narmin Rəha Kristo təsətigən lan, in sənəmə etəmim rəha Kristo.

¹⁰ Məto Kristo tətətig etəmat. Kən nat əpnarın nıpətətəmat otəkəike mımıs o təfagə rat, məto narmitəmat tətəmegəh məto-inu itəmat nəkotətəuatıp e nıganəmti Uhgın.

¹¹ Narmin Rəha Uhgın tətətig etəmat, inu Narmin Rəha Uhgın u itəm təmöl Kristo İesu təmegəh min e nımısən. Nıpahrienən, nıpətətəmat otımıs nian kit. Məto e Narmin Rəhan, Uhgın otos-ipən min nəmegəhən e nıpətətəmat.

¹² Piak min ne wınık min. O natımnat min əh, kitat kotəkəike katıg kətəu-pən nat itəm Uhgın tolkeike, məto kəsotatıgən kətəu-pən nat itəm nətəligən rat rəha etəmim tolkeike məmə otol,

¹³ məto-inu okəmə nəkotatıg motətəu-pən nat itəm nətəligən rat rəha etəmim tolkeike, nəkotəkəike motımıs. Məto okəmə e Narmin Rəha Uhgın nakotohamnu nolən rəha etəmim, kən onəkotəmegəh,

¹⁴ məto-inu netəmim rafın itəm Narmin Rəha Uhgın tatit ilat, ilat nenəti Uhgın min.

¹⁵ Itəmat nəkotitun məmə inu in nıpahrienən məto-inu, Uhgın təmos-ipinə Narmin Rəhan kəm itəmat, kən Narmin təsolən itəmat nakoatəgin min Uhgın, tahmen e slef kit tatəgin rəhan etəmiasol. Kəp, məto Narmin Rəhan təmol məmə Uhgın təməhl itəmat. Kən Narmin tatol məmə kitat kotitun nənən kəm Uhgın məmə, “!Ik rəhatımat tata!”

¹⁶ Kən Narmin atıp Rəha Uhgın tatən kəm narmitat məmə kitat nenəti Uhgın min.

¹⁷ Kən məto-inu kitat nenətin min, kitat okotos natımnat wır min itəm Uhgın təmələhəu kalın məmə rəhatat. Kən kitat Kristo okotos natımnat min əh. Kitat kotitun məmə inu nıpahrienən məto-inu kitat koatəto nahməən kitat min, kən kotitun məmə Uhgın otos-ipən nisaiiən kəm kitat tahmen e itəm otol e Kristo.

Nepətən əhag-əhag rəha Uhgın itəm tatuwa

¹⁸ Ekıtun məmə nahməən itəm kotatig lan u-roiu, okotəplan məmə ilat nat əpnarın əm nian Uhgın otol-arəp nepətən əhag-əhag rəhan e nəmegəhən rəhatat.

¹⁹ Nıpahrienən, natımnat rafın itəm Uhgın təmol, inu nəptən ne natımnat itəm koatəwiə lan, ne neai, ne nat megəh min, ilat koatəsağın motolkeike pık məmə okotəplan nian itəm Uhgın otol-arəp məmə nenətin min u pah min.

²⁰ Koatasıpən nəhlan məto-inu Uhgın təmol məmə natımnat rafın itəm in təmol, ilat koatatig e nelmi nəratən, motəruru nolən wək wır min itəm rəhalat aupən ikin. Ilat kəsotolkeikeən nəhlan,

məto in Uhg̃in itəm təmol nəhlan elat. Kən in təmolkeike məmə ilat okotələhəu-pən rəhalat nətəligən əskasik lan,

²¹ məmə in otikis ilat e nəmnəmitən ne nīmīsən itəm ilat kotatig pahrien lan. Kən in otikis ilat nəhlan məmə in titun nos-ipənən nepətən əhag-əhag kitiah əm kəm ilat itəm otos-ipən kəm nenətin m̃in.

²² Kitat kotitun məmə aupən agin mətoarus-pa əh-roiu, natimnat rafin itəm Uhg̃in təmol, koatekimis tahmen e pətan kit itəm tatəto nahməən məmə otiləs nət̃in.

²³ Kən sənəmə natimnat m̃in əm itəm Uhg̃in təmol, ilat koatekimis nəhlan. Məto kitat m̃in koatekimis nəhlan, nat əpnəpin məmə Uhg̃in təmos-ipa rəkis nat w̃ir kəm kitat, u Narm̃in Rəhan. Kən Narm̃in in məs̃in rəha natimnat w̃ir agin m̃in itəm Uhg̃in otəpanos-ipa nian kit. Kən roiu koatəshgin e nian ətuatip məmə Uhg̃in otegəhan-in rafin kəm kitat natimnat itəm təməhl kitat ron. Kən in otikis ñipət̃itat itəm toas, mos-ipa in w̃i.

²⁴ Təmətuoun e nian Uhg̃in təmosmegəh kitat, kitat koatələhəu-pən əskasik rəhatat nətəligən o natimnat m̃in əh. ?Okəmə suah kit təmos nat kit itəm in təmatəshgin, in otəshgin m̃in o naka?

²⁵ Məto koatələhəu-pən rəhatat nətəligən e nat kit itəm kəsotəplanən əh, kən motol rəhatat nətəligən təfəməh moatəshgin moatətul əskasik.

²⁶ Kən tahmen məmə nolən əh tətəsitu etat,* Narm̃in Rəha Uhg̃in tətəsitu etat e rəhatat nəpouən. Kitat kotəruru məmə naka koatəkaike

8:23: 2 Kor 5:2-4

* **8:26:** “nolən əh” tatəghat-in nolən rəha nələhəu-pən rəhatat nətəligən əskasik e natimnat w̃ir itəm otəpanuwa.

kəfak ron, məto Narmın əm Rəha Uhgın tatən rəhatat lan nian kitat koatekimis e nolən kit itəm nəghatən tikə lan.

²⁷ Kən Uhgın itəm in titun niki netəmim, in titun naka Narmın Rəhan tatən, məto-inu Narmın Rəhan tatəfak o iəfak min tətəu-pən nətəligən rəha Uhgın.

Nalpəkauən rəha Uhgın

²⁸ Kitat kotitun məmə, Uhgın tatol məmə natimnat rafin itəm koatuwa, inəh nat wir min ne nat rat min, ilat rafin koatuwa o nasituən etat itəm kotalkeike Uhgın, inu kitat netəm itəm in təmaun-in kitat e nalpəkauən rəhan.

²⁹ Tol nəhlan məto-inu, aypən aypən agin, Uhgın tinitun rəkis məmə kitat okotahətətə lan. Kən e nian əh, in təmə n məmə nolən rəhatat otuwa mahmen e Nətin məmə netəmim tepət okotuwa pian min ne winin min, kən in təmaupən maiir, kən in ilis e kitat rafin.

³⁰ Kən kitat itəm in təmaupən mən məmə okotuwa rəhan, in təmaun-in kitat. Kən kitat u itəm təmaun-in, in təmol kitat kotətuatip e niganəmtin. Kən kitat u itəm təmol kitat kotətuatip, in otıləs-ipər mos-ipən nisaiiən ne nepətən əhag-əhag rəhan kəm kitat.

Nolkeikəən asol rəha Uhgın

³¹ ?Okotən min naka e natimnat min əh? Uhgın in kitat min, matol natimnat rafin məmə ilat natimnat wir min e nəmegəhən rəhatat, kən nat əpnəpən əm okəmə pah tatol tikimir kəm kitat.

8:27: Sam 139:1

8:28: Efes 1:11

8:29: Kol 1:18; Hip 1:6

8:31: Sam 118:6

³² In tæmæsəginən o Nətīn ətuatīp məmə otīmīs o kitat rafīn, mətō in tæmegəhan-in əm. Kən okəmə in tæmos-īpa Nətīn kəm kitat, kən in otawte-in natīmnat rafīn kəm kitat.

³³ ?Pah titun nətū-pa mīn nəghatən kit məmə kitat kəmotol tərət? Suah kit tikə, mətō-inu, in Uhgīn itəm təmōl kitat kotətuatīp e nīganəmtīn, kitat itəm in təmītəpun.

³⁴ ?Kən pah titun nələhəuən nəghatən məmə kitat kotəkəike motos nalpīnən? Suah kit tikə, mətō-inu Kristo Iesu təmīmīs o kitat, kən nat kit mīn, Uhgīn təmosmegəh in e nīmīsən. Kən roiu, in tatəpələh e nīkali Uhgīn matīp, ikīn rəha nīsiāiən ne nəsanənən, matəfak kəm Uhgīn o kitat.

³⁵ ?Naka titun nīləs-irəkīsən kitat o nolkeikeən rəha Kristo o kitat? ?Nəratən, o nīan iəkīs mīn, o nəratən itəm netəmim koatol kəm kitat, o nəumīs, o rəhatat nautə tikə, o ikīn tasilə ikīn, o nəəp rəha nəluaginən o nohamnuən itəm? Kəp. !Nat kit tikə!

³⁶ Nəmegəhən rəhatat tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgīn tatən məmə,

“Uhgīn. Nīan rafīn, netəmim koatolkeike məmə okotohamnu itīmat o nərgəm.

Itīmat ekotahmen e sipsip mīn itəm okohamnu ilat.”

³⁷ Nīpahriənən, e natīmnat mīn əh rafīn, Kristo itəm tolkeike kitat, tatol məmə kitat koatol win agīn.

³⁸ Kən ekītun məmə nat kit tikə agīn titun nīləs-irəkīsən kitat o nolkeikeən rəha Uhgīn, inu nīmīsən, o nəmegəhən, o nagelo mīn, o iərmīs

m̄in, o natimnat itəm tatuwa əh-roiu, o natimnat itəm otəpanuwa, o nəsanənən m̄in rafin,

³⁹ o natimnat əpəh ilis, o natimnat ləhau agin, o nat kit e natimnat rafin itəm Uhḡin təm̄ol, okol ilat rafin kəsotiləs-irəkisən kitat o nolkeikeən rəha Uhḡin itəm koatos o Iərəmərə rəhatat Kristo Iesu.

9

Pol təm̄olkeike pik məm̄ə netəm Isrel okotahatətə e Kristo

¹ Kən roiu iakolkeike məm̄ə ekəghat-in rəhak m̄in netəmim u noanol m̄in rəha Isrel, məm̄ə kəmotapəs Kristo. Iatən n̄ipahrienən mətō-inu itimlau Kristo kitəh əm, eseiuəən. Rəhak nətəligən ne Narm̄in Rəha Uhḡin katuən məm̄ə nat u iatən in n̄ipahrienən.

² N̄ikik təmitəḡit kən mətəhmə pik olat nian rafin.

³ Okəm̄ə io ek̄itun nosən nalp̄inən ne neməha rəha Uhḡin, kən inu otasitu o natimak m̄in məm̄ə okotahatətə e Kristo, kən n̄ikik təpagien əm. N̄ipahrienən, n̄ikik təpagien okəm̄ə Uhḡin otiləs-irəkis io e Kristo itəm iakolkeike pik, okəm̄ə in otasitu natimak m̄in məm̄ə okotahatətə lan. Ekən nəghatən u, “natimak m̄in,” mətō-inu e n̄ipət̄in, ilat noanol rəha Isrel.

⁴ Ilat noanol rəha Isrel, kən natimnat wir m̄in u rəhalat: Uhḡin təm̄əhl ilat məm̄ə nenət̄in m̄in, kən təm̄ol əp rəhan nepət̄ən əhag-əhag kəm̄ ilat, kən mos-ipən m̄in nən̄iəkisən m̄in rəha nasituən,* kən

9:3: Eks 32:32

9:4: Eks 16:10; 24:15-18; 33:12-23; 40:34-38

* **9:4:** Nən̄iəkisən rəha nasituən neen tol min-nulan: (Noah) Jen 9:8-17; (Epraham) Jen 12:2-4, 15:9-21, 17:1-27; (Isrel) Eks 19-24; (Finehas) Nam 25:10-13; (Tefit) 2 Saml 7:5-16; (Isrel - in wi) Jer 31:31-34

mos-ipən mīn Lou kəm ilat, ne nəfakən əpəh e Nimə Rəha Uhgīn, ne nəniəkisən mīn.

⁵ Kən tīpilat mīn, ilat netəm-iasol mīn rəha Uhgīn aupən, kən e nīpətīn ikīn, Kristo təmisi-pən e noanol rəhalat, kən in Uhgīn itəm in ilis e natimnat rafin, itəm okatənwiwi əm nulan kətan namnun tikə. Əwəh.

Suatip itəm Uhgīn təmitəpun netəmim lan

⁶ Noanol rəha Isrel kəməsotahatətəən e Kristo, məto nolən əh təməsolən məmə Uhgīn tateiuə e rəhan nəniəkisən, məto-inu sənəmə ilat rafin itəm kəmotisi-pən e noanol rəha Isrel, ilat netəm Isrel pahrien.

⁷ Kən e nolən əh inəh, ilat itəm kəmotisi-pən e Epraham, ilat sənəmə netəm pahrien rəha Epraham. Məto Uhgīn təmən kəm Epraham məmə, “Noanol ətuatip rəham otisi-pən e nita rəha Aisak.”

⁸ Nīpətīn nat u məmə, ilat u kəmotaiir e noanol rəha Epraham sənəmə ilat rafin nenəti Uhgīn mīn. Məto nenəti Uhgīn pahrien, ilat netəmim itəm kəmotaiir e nəniəkisən rəha Uhgīn. Kən ilat u noanol pahrien rəha Epraham.

⁹ Tol nəhlan məto-inu Uhgīn təmən-iəkis kəm Epraham min-nulan, “E nian ətuatip, oekitəlig-pa, kən Sera tīniləs rəkis nətīn kit iərman.”

¹⁰ Məto nəghatən təsolən namnun ikīn-u. Nəti Sera u Aisak təmit Repeka, kən in təmiləs mil mil kəiu. Rəhalau tata kitīəh əm, pipi rat rəha noanol mīn rəha Isrel u Aisak.

¹¹ Məto nian mil u kəməsuaiirən əh, kən məsioalən əh nat kit itəm təwīr o tərət, Uhgīn

təmən-ipən nəghatən kit kəm Repeka. Kən nəghatən u tatəgətun wır məmə Uhgın titəpun netəmim tətəu-pən əm rəhan nətəligən,

¹² mətə sənəmə məmə kitat kəmotol nat wır kit or nat tərət kit. Uhgın təmən kəm Repeka məmə, “Nita rəha nətim asol lan, ilat okotol wək əm kəm rəha in əkəku lan.”

¹³ Kən inu tatətəu-pən əm nəghatən e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Emolkeike Jekop, mətə emetəhau Esao.”

¹⁴ ?Okotəhrən əh-roiu? ?Okotən məmə nolən rəha Uhgın təsətuatipən? !Kəp! Kotitun məmə in tatol tətuatip

¹⁵ mətə-inu Uhgın təmən kəm Moses məmə, “Oekasəkitun netəmim itəm ekitəpun ilat, kən ekol nolən təwır kəm netəmim itəm ekitəpun ilat.”

¹⁶ Kən tol nəhlan, kitat kəsotosən nəniəkisən rəha Uhgın o nat kit itəm koatol, tahmen məmə koatolkeike pik in, o mətə-inu kitat koatol wək ron, kəp. Koatos əm e nasəkitunən rəha Uhgın.

¹⁷ E Naoa Rəha Uhgın, in tatən kəm Fero, kig rəha Ijip məmə, “Emiləs-ipər ik o nat kitiah əm u məmə netəmim okotəplan rəhak nəsanənən e nəmegəhən rəham, məmə netəmim okotən-iarəp nərgək e nətueintən rafin.”

¹⁸ Kən nıpəti nat u məmə, Uhgın tətəsəkitun netəmim neen mətə-inu in atip tolkeike məmə otol mihin. Kən in tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətoən rəhan nəghatən mətə-inu in atip tolkeike məmə otol mihin.

¹⁹ Kəm-naka itəmat kit otətapəh ron io məmə, “Okəmə Uhgīn tatol netəmim neen məmə ilat kotapəs nətəən rəhan nəghatən, kən ilat okotəkəike motol nəhlan. ?Kən tahro Uhgīn tatən məmə ilat kəmotol təfagə rat?”

²⁰ Məto ekuhalpīn nəghatən u məmə, ik etəmim əm. Tahro natuhalpīn əsanən nəghatən rəha Uhgīn. Nikitəmat təht-tu. Nuwigī nat kəmol e noantənīmtə, kol təsənən kəm etəm təmol məmə, “? Nəmahro mol io məmə ekol nulan?”

²¹ Etəmim itəm tatol natīmnat e noantənīmtə, in titun nosən noantənīmtə kit mol nuwigī nat lan kəiu, kit itəm təwīr rəha nolən lafet, kən kit mīn rəha wək əpnarīn əm.

²² Kən Uhgīn titun nətəu-pənən nolən ahmen-ahmen əm e netəmim. Okəmə in tolkeike, in titun nolən ilat məmə otərəkin ilat. In tolkeike məmə otol-arəp məmə neməha tatol o təfagə rat, kən in otol nalpīnən asol kəm netəmim itəm koatol təfagə rat. Məto nat əpnarīn in tatol nəhlan, rəhan nətəligən kaifəməh məsol uəhaiən nalpīnən kəm ilat itəm koatol məmə nīkin otahmə.

²³ Rəhan nətəligən kaifəməh nəhlan məmə in otol-arəp nəwīrən asol rəhan kəm netəm mīn u itəm in tolkeike məmə otasəkitun ilat. In təmol əpen-əpenə ilat aupən aupən aɡīn məmə ilat okotatig e nəwīrən rəha Uhgīn əpəh e nego e neai.

²⁴ Inu kitat rafīn itəm in təmītəpun, kən sənəmə noanol əm rəha Isrel, məto Iaihlua mīn.

²⁵ Tahmen əm e naka u Uhgīn təmən e Naoa u rəha Hosea məmə,
“Netəm mīn əh itəm sənəmə rəhak netəmim,

ekaun-in ilat məmə, ‘rəhak mīn netəmim.’

Kən netəmim itəm eməsolkeikeən ilat aupən,

ekaun-in ilat məmə, ‘netəmim itəm iakolkeike.’

²⁶ Kən ikin-u ətuatip, itəm emən kəm ilat məmə,

‘Itəmat sənəmə rəhak mīn netəmim,’

netəmim okotaun-in ilat məmə, ‘Ilat nenəti Uhgīn
itəm tatəmegəh.’ ”

²⁷ Kən ien Aesea təmatəghat-in noanol mīn rəha
Isrel e nian tatən-iarəp məmə,

“Nat əpnəpīn netəm Isrel kotepət tahmen
e nīməkləkil əpəh itəhai, məto Uhgīn
otəsmegəh əm ilat noan məsīn,

²⁸ məto-inu Iərəməərə in otol rafin uəhai əm rəhan
nəghatən o nos-ipənən nalpīnən kəm netəmim e
nətueintən.”

²⁹ Kən tahmen e nəghatən itəm ien Aesea təmən
aupən məmə,

“Okəmə Iərəməərə Əsanən Pīk Agīn in təsegəhan-
inən itat məmə rəhatat nīta məsīn
okotəmegəh, okol kitat kəpotuwa
motahmen e netəmim rəha Sotom ne
Komora itəm in təmərəkin agīn ilat.”

Netəm rəha Isrel kəməsotahatətəən

³⁰ ?Naka nīpəti nəghatən mīn u? Nīpətīn tol
mīn-nulan məmə, Iaihlua mīn itəm kəsotalkut
əskasikən məmə okotətuatip e nīganəmti Uhgīn,
Uhgīn təmol ilat kotətuatip e nīganəmtīn e na-
hatətəən rəhalat.

³¹ Məto netəm Isrel kəmotalkut pīk e suatip rəha
nətəu-pənən Lou məmə ilat kotətuatip e nīganəmti
Uhgīn. Məto ilat kəsotətuatipən.

³² ? O naka? Məto-inu ilat kəmotalkut pik məmə okotətuatip e niġanəmti Uhg̃in o nolən wir m̃in rəhalat, məto kəsotətəu-pən suatip rəha nahatətən. İlat koatoh pikən “Kəpiel Rəha Noh Pikənən.”

³³ Inu tahmen e Naoa Rəha Uhg̃in itəm tatən məmə,

“! Otəplan-tu! Emələhəu kəpiel kit əpəh Saeon† məmə netəmim okotoh pikən,

in kəpiel itəm otol ilat kotəme.

Məto etəmim itəm tətahatətə e Suah əh, okol in otəsaulisən nian tatətul e niġanəmti Uhg̃in.”

10

¹ Piak m̃in ne winik m̃in. İakolkeike pik məmə Uhg̃in otosmegəh netəm Isrel, kən nian rafin iatəfak ron.

² İo iatən-iarəp kəm itəmat məmə ilat kotalkut pik o nolən natimnat itəm otol niki Uhg̃in tagien. Məto nolən rəhalat təsisi-pənən e nitunən itəm tətuatip.

³ Okol ilat kəsotətəu-pənən suatip rəha Uhg̃in məmə ilat okotuwa kətuatip e niġanəmtin, məto-inu ilat kotəruru suatip rəhan, kən motalkut məmə okotətəu-pən rəhalat atip suatip, suatip rəha nətəu-pənən Lou.

⁴ Kristo təmol namnun e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə etəmim in tətuatip e niġanəmti Uhg̃in. In təmol namnun e suatip əh məmə netəmim rafin itəm koatahatətə lan, ilat rafin okotətuatip e niġanəmti Uhg̃in.

9:32: Aes 8:14 † **9:33:** ‘Saeon’ in nərgin kit m̃in rəha Jerusalem.

9:33: Aes 8:14; 28:16

Nəmegəhən itəm Uhgın tatos-ipa, in rəha netəmim rafin

⁵ Moses təməte nəghatən kit e suatip rəha nətəu-pənən Lou məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgın. In təmən məmə, “Etəmim itəm tatol natimnat rafin agın-əh itəm Lou tatən, in otos nəmegəhən lilin.”

⁶ Məto suatip rəha nahatətən məmə suah kit tuwa mətuatip e niganəmti Uhgın in təpiə əm, tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwın əpəh e nego e neai,” məmə onakegəs-in Kristo mıləs meiuaiu muwa məmə otasitu lam.

⁷ Kən tatən mın məmə, “Əsənən məmə nakəkəike muwın əpəh ləhau e ikin rəha netəm kəmotimis ikin,” məmə nakıləs-iarəp Kristo mol təmegəh mın e nımısən.

⁸ Məto, tatən mın naka? Tatən məmə, “Nəghatən Rəha Uhgın in iuəhkır əm ron ik. In əpəh e nohlın ne nıkim.” Nəghatən u in nəghatən rəha nahatətən itəm ioatən-iarəp.

⁹ Tol nəhlan məto-inu, okəmə nakən-iarəp e nohlın məmə İesu in İərəməərə, kən okəmə nakəhatətə e nıkim məmə Uhgın təmosmegəh in e nımısən, kən Uhgın otosmegəh ik.

¹⁰ Kən inu nıpahrienən nəhlan məto-inu Uhgın tatol etəmim kit tatətuatip e niganəmtin nian suah əh tətəhatətə lan pahrien e nıkin. Kən Uhgın tatosmegəh etəmim kit nian in tatən-iarəp e nohlın məmə İesu in İərəməərə rəhan.

¹¹ Tahmen e Naoa Rəha Uhgın itəm tatən məmə, “Netəmim rafin itəm koatahatətə e suah əh, okol

ilat okəsotaulisən nian okoatətul e niġanəmti Uhg̃in.”

¹² Nəghatən əh in rəha netəmim rafin, nat əpnap̃in okəmə ik noanol rəha Isrel, o Iaihlua kit, mətə-inu Iərəməərə kitiãh əm u tatərəməərə mətawte-in rəhan nəw̃irən kəm netəmim rafin itəm koatəpəh ron.

¹³ Tahmen e Naoa Rəha Uhg̃in itəm tatən məmə, “Netəmim rafin itəm koataun-in nərgĩ Iərəməərə məmə otosmegəh ilat, in otosmegəh ilat.”

¹⁴ ?Mətə netəmim okotahro motaun-in Iərəməərə o nosmegəhən ilat, okəmə kəsotahatətən lan? ? Kən okotahro motahatətə lan okəmə kəsotətəən namnusən lan kit? ?Kən okotahro motətəo namnusən okəmə suah kit təsən-iarəpən kəm ilat?

¹⁵ ?Kən netəmim okotahro kən-iarəp̃ namnusən təw̃ir okəmə Uhg̃in təsahl-ipənən ilat? Tahmen e Naoa Rəha Uhg̃in itəm tatən məmə, “!In nat w̃ir aġin nian suah kit tatuwa o nən-iarəpən namnusən təw̃ir!”

¹⁶ Mətə sənəmə netəm Isrel rafin itəm kəmotos e ñikilat namnusən təw̃ir. Tahmen e nəghatən itəm Aesea təmətə məmə, “Iərəməərə, netəmim təkəku əm kəmotən ñipahrienən e nəghatən rəhatimat.”

¹⁷ Kən tol nəhlan, nahatətən tatisi-pən e nat itəm nakatətə, kən nat itəm nakatətə tatisi-pən e namnusən itəm katən e Kristo.

¹⁸ ?Mətə ekətapəh məmə, ilat kəmotətəo o kəp? Əwəh, kəmotətəo. Naoa Rəha Uhg̃in tatən məmə, “Nəghatən təmuw̃in e ik̃in m̃in rafin e nətueintən, təmuw̃in ik̃in m̃in rafin aġin.”

19 ?Kən ekətapəh əm o nat kit mīn məmə, netəm Isrel kəmotitun, o kəp? Əwəh, kəmotitun. Moses təmaupən mən məmə,

“Ekol itəmat nakotetet netəmim e kantri əpnapin əm itəm ekol təwīr kəm ilat, kən ekol neməha tol itəmat məto-inu ekol təwīr kəm kantri mīn itəm kotalməl.”*

20 Kən uarisig Aesea təsəginən o nənən məmə, “Netəmim itəm kəsotegəs-inən io, kəmotəplan io; Netəmim itəm kəsotətapəh-inən io, emol-arəp atip io kəm ilat.”

21 Məto Aesea təmən nəghatən rəha Uhgīn e netəm Isrel məmə,

“E nian rafin, nian rafin, eməg-əfəməh-in nelmək məmə ekasitu etəmat, itəmat itəm nakoatəht nəwiak moatəuhlin məntaatəmat ron io.”

11

Uhgīn tətəsakitun əh netəm Isrel

1 Pəs ekətapəh o nəghatən kit e netəm Isrel. ? In pahrien məmə Uhgīn təməuhlin mentan o rəhan netəmim o kəp? !Kəp! Otəplan-tu io. In təməsəuhlinən məntaan kəm io u etəm Isrel, noanol rəha Epraham, nita rəha Benjamin.

2 Aupən aupən aɡin, Uhgīn təmitəpun noanol rəha Isrel məmə in otolkeike ilat, kən ilat okotuwa rəhan mīn netəmim. Kən in təməsəuhlinən məntaan olat. Nəkotitun o kəp məmə naka Naoa

10:19: Dut 32:21 * **10:19:** Nipahrienən, netəm Isrel kəmotitun nəghatən rəha Uhgīn, məto ilat kəməsotolkeikeən məmə okotətəlig-in. Kən tol nəhlan, Uhgīn təməs-ipən nəghatən kitiəh əm kəm İaihlua mīn məmə in otol netəm Isrel kotetet ilat ron.

10:20: Aes 65:1 **10:21:** Aes 65:2 **11:1:** 1 Saml 12:22; Sam 94:14; Fil 3:5

Rəha Uhg'in tatən e Elaija. In təmatətapəh əskasik o Uhg'in matən-iarəp nərətən itəm Isrel təmol.

³ In təmə, “Iərəmərə, kəmotohamnu rəham ien m'in motohalkin-ohalkin rəham olta m'in. Kən io p'isin əm ekətətig, kən moatalkut m'in məmə okotohamnu io.”

⁴?Məto Uhg'in təmən-ipən naka kəm in? In təmən məmə, “Iataskəlīm netəmim sepen-taosan məmə rəhak m'in, itəm kəsotəfakən əh kəm uhg'in eiueiuə u Paal”

⁵ Kən tahmen əm əh-roiu, netəm Isrel noan məs'in əh-ik'in itəm Uhg'in təm'itəpun ilat e rəhan nəw'irən.

⁶ Kən okəmə Uhg'in tatosmegəh ilat e nəw'irən rəhan, kən təməsolən e natimnat təw'ir m'in itəm ilat koatol. Məto okəmə təposmegəh ilat məto-inu ilat koatol natimnat w'ir m'in, kən nəw'irən itəm Uhg'in tətawte-in kəm ilat, in tol p'isin, kən sənəmə nat kit itəm in tətawte-in kəm ilat, in nətouən əm o rəhalat wək.

⁷ ? Kən tahro? Netəmim tepət rəha Isrel kəmotegəs-in pik suatip rəha nuwamən mətuatip e niganəmti Uhg'in, məto kəməsotosən. Məto ilat itəm Uhg'in təm'itəpun, kəmos. Məto ilat rafin əh itəm kəməsotosən, Uhg'in təmol ilat məmə kotapəs nətəən rəhan nəghatən.

⁸ Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhg'in tatən məmə,

“Kən mətoarus-pa u-roiu, Uhg'in təmol məmə nətəligən rəhalat tətapil əlu-əlu,

kən m'ol məmə niganəmtilat təp'is,

kən m'ol məmə matəlgilat talu.”

⁹ Kən Kig Tefit təmən məmə,

11:3: 1 King 19:10

11:4: 1 King 19:18

11:6: Kal 3:18

11:8:

Dut 29:4; Aes 29:10

“Pəs rəhalat nagwənən tepət otuwa mahmen e noanikulu kit, itəm othasın ilat, mol ilat kotən məmə natimnat rafin təwir əm.

Pəs rəhalat natimnat wır okotuwa kəpiel kit rəha noh pıkenən ne nalpınən kəm ilat.

¹⁰ Pəs nıganəmtılat tapınəp məmə kosotəplanən nat,

Pəs noankawılat təfaiu kitiəh o nərətən rəhalat namnun tıkə.”

Suatıp rəha Uhgın o nosmegəhən Iaihlua mın

¹¹ ? Kən ekətapəh mın məmə, netəm Isrel kəmotoh pıken motiet motorin məmə okol kəsotətul mınən? !Kəp! O rəhalat nəmkkakıəhən, Uhgın təmol suatıp o nosmegəhən Iaihlua mın məmə otol netəm Isrel kotetet netəm mın əh, kən motolkeike rəhan nəwırən.

¹² ! Tol nəhlan, okəmə Iaihlua mın kəmos nəwırən rəha Uhgın məto-inu netəm Isrel kəmotapəs nosmegəhən rəha Uhgın, kən netəm Isrel rafin itəm Uhgın təmıtəpun rəkıs, nian ilat okotahatətə e Kristo, nəwırən rəha Uhgın otuwa mepət!

¹³ Roiu iatəghat kəm itəmat Iaihlua mın. Məto-inu io aposol rəhatəmat Iaihlua mın, io iatənwiwi rəhak wək

¹⁴ məmə, io ekol məta natimak mın netəm Isrel kotetəhak ron, kən e nolən əh Uhgın otosmegəh neen.

¹⁵ Nian Uhgın təməuhlin məntaan o netəm Isrel, kən in təməmik Iaihlua mın kəmotuwa iohlin mın. Məto nian in otəmik netəm Isrel kotuwa mın ron, inu in nat asol kit, təhmen e netəm kəmotimıs kəmotəmegəh mın.

16 Okəmә netәmim kotәlәhәu kalin nәwıtai piret rәha nagwәнән wi mәмә rәha Uhgın, kән piret apiәpiә, in mın rәha Uhgın.* Kән e nәghatән rәha nig, okәмә nәukәtin rәha Uhgın, kән nelmin mın, ilat mın rәha Uhgın. Nәghatән u, nıpәtin tәмә okәмә Epraham ne mipın mın aupән, ilat rәha Uhgın, kән noanol mın rәhalat, ilat mın rәha Uhgın.

17 Mәto nelmi nig mın neen rәha nasuminән, Uhgın tәmatgәhl rәkis, inu tahmen e netәmim neen rәha Isrel. Kән itәmat Iaihluә mın, nәkotahmen e nelmi nig u olif әpnәpın mın e nıkinat. Uhgın tәmilpın itәmat e nәukәti nig mәмә nakoatos nәmelat, kән roiu nakoatos nәwirән itәm Uhgın tәmән-iәkis kәм Epraham ne nәtin mın u in nәukәti nig.†

18 Mәto itәmat Iaihluә mın, nәsotәghat ausitән mәмә Uhgın tәmilpın itәmat e nig itәm tәmatgәhl rәkis ikın, u tahmen e netәm Isrel neen. Sotaluinән mәмә nәukәti nig tәtagwән itәmat, mәto sәнәmә itәmat nelmi nig nakotagwән nәukәti nig.

19 Kәм-naka suah kit otән mәмә, “Uhgın tәmatgәhl rәkis nelmi nig mın neen mәмә otılpin io ekos nәmelat.”

20 In nıpahrienән, mәto tәtatgәhl rәkis ilat mәto-inu kәsotahatәtәән e Uhgın. Kән itәmat nakoatәper-ipән e nәukәti nig e nahatәtәән әm

* **11:16:** Nәghatән u rәha piret tәmisi-pән e Oltesteman. In tatәghat-in nian koatos nagwәнән wi e nasumән. Netәmim koatol piret lan, kән motaupән katos-ipән nәwıtai piret mәsin kәм Uhgın. Kән in tatәgәtun mәмә piret tapiәpiә, in mın rәha Uhgın, kән ilat kotıtun nunән. Nam 15:19,20 † **11:17:** Nәghatән Kris әtuatıp tatән mәмә, “Kән roiu, nakoatos nahui nig wir rәha nәukәti nig u olif.”

11:17: Efes 2:11-19

rəhatəmat. Tol nəhlan, əsotausitən ron, məto itəmat nəkotəkəike motəgin,

²¹ məto-inu Uhgın təmatgəhl rəkis nelmi nig ətuatip neen nəhlan, kən okəmə nəkəsotəkəikeən o nosən nahatətəən əskasik lan, kən in otatgəhl rəkis itəmat.

²² Otətəlig-in nolən kərən mil rəha Uhgın kəm netəmim: in tatol təwır kəm neen, kən matələhəu nəghatən əskasik kəm neen min. In təmələhəu nəghatən əskasik o netəmim itəm kəmotəht nəwian, məto in tatol təwır kəm itəmat, okəmə nəkotəkəike motahatətə lan o rəhan nəwırən. Məto okəmə nakotapəs nahatətəən lan, kən in otatgəhl rəkis min itəmat.

²³ Kən okəmə netəm Isrel kotitəlig-pa min kahatətə e Uhgın, kən in otılpin min ilat e nəukətin, məto-inu tatos nəsanənən o nolən nəhlan.

²⁴ Kən nıpəti nəghatən u məmə, itəmat İaihluə min, itəmat nəkotahmen e nelmi nig u olif əpnəpin əpəh e nıkinat itəm Uhgın təməte rəkis, kən milpin-pən e nig u olif e nasumən rəhan. Nolən əh sənəmə nolən ətuatip kit rəha nig, o niləsən nelmi nig pisin kit milpin-pən e nig pisin kit. Məto noanol min rəha Isrel, kotahmen e nelmi nig u olif əpəh e nasumən. Kən roiu tımətig məmə Uhgın otılpin min ilat e nəukətilat ətuatip.

Uhgın tətəsəkitun netəmim rafin

²⁵ Piak min ne winik min. İakolkeike məmə nəkotitun nat anion u məmə, itəmat nəsotiləs-ipər pikən itəmat. Uhgın təmol məmə netəmim neen rəha Isrel kəmotapəs nətoən rəhan nəghatən. Məto

nolən əh otətatiğ əh mətoarus-pa Iaihlua mın rafin itəm Uhgın təmitəpun, ilat okotahatətə lan.

²⁶ Kən e nolən əh, Uhgın otosmegəh rafin netəm rəha Isrel. Tahmen əm e itəm Naoa Rəha Uhgın tatən məmə,

“Etəm otosmegəh netəmim otisi-pən e noanol rəha Isrel;‡

in otos-irəkis nolən rat rəha noanol rəha Isrel.

²⁷ Kən inu nəniəkisən rəha nasituən rəhak kəm ilat məmə ekafəl rəkis təfagə rat rəhalat.”

²⁸ Noanol mın rəha Isrel kəmotapəs namnusən təwir rəha Iesu Kristo, kən tol nəhlan, ilat kəmotuwa tikimır mın rəha Uhgın. Məto nat u in o nəwırən rəhatəmat məto-inu roiu, Uhgın təmos-ipinə rəhan nəwırən kəm itəmat Iaihlua mın. Məto Uhgın tatolkeike əh netəm Isrel məto-inu in təmitəpun ilat, kən ilat nıta rəha Epraham, Aisak, ne Jekop.

²⁹ Tol nəhlan məto-inu, nian Uhgın təmitəpun rəkis netəmim kən mol təwir kəm ilat, okol in təsəuhlin mınən rəhan nətəligən.

³⁰ Itəmat u Iaihlua mın itəm aupən nəmoatəht nəwia Uhgın. Məto roiu, Uhgın təmasəkitun itəmat məto-inu netəm Isrel kəmotəht nəwian.

³¹ Kən e nolən ahmen-ahmen əm, netəm Isrel koatəht nəwia Uhgın roiu, məmə Uhgın titun nasəkitun mınən ilat. Tol nəhlan məto-inu roiu ilat koatəplan məmə Uhgın təmasəkitun itəmat, kən məta ilat okotolkeike məmə Uhgın otol mihin mın elat.

‡ **11:26:** Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə, ‘otisi-pən Saeon.’ Saeon in nərgin kit mın rəha Jerusalem, kən in tatəpsen-pən noanol rəha Isrel. **11:27:** Aes 59:20, 21; Aes 27:9; Jer 31:33,34

³² Netəmim rafin koatəht nəwia Uhgîn, kən in tatol məmə rəhalat nolən rat tətaskəlîm ilat rafin agîn, ko ilat atîp kəsotîkisən ilat. In təmöl nəhlan məmə in tîtun nasəkitunən ilat rafin.

Nolən rəha Uhgîn in təwir agîn

³³ ! Otəplan-tu! ! Nəwirən rəha Uhgîn kəm netəmim, ne nenatigən rəhan, ne nîtunən rəhan, ilat rafin kotepət agîn-əh! Kitat kotəruru nîtunən nolən rəha netəligən rəhan, ne rəhan suatîp mîn. Inu tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgîn itəm tatən məmə,

³⁴ “Suah kit tikə itəm tîtun natîmnat itəm tətatig e nətəligən rəha Uhgîn.

Kən suah kit tikə itəm in tîtun nos-ipənən nəghatən kit məmə otasitu e Uhgîn.”

³⁵ “Suah kit tikə itəm tîtun nos-ipən atîpən rəhan kit nat kit kəm Uhgîn məto-inu, natîmnat rafin agîn rəha Uhgîn rəkis.”

³⁶ Tol nəhlan məto-inu Uhgîn təmöl natîmnat rafin, kən natîmnat rafin koatətig məto-inu nəsanənən rəhan tətaskəlîm ilat, kən natîmnat rafin in təmöl məmə rəhan. !Pəs kitat kotos-ipən nənwîwîən kəm in tatuwîn matuwîn namnun tikə! Əwəh.

12

Sakrifais itəm nəmegəhən tətatig lan

¹ Piak mîn ne wînik mîn. Məto-inu Uhgîn təmasəkitun kitat, ekətapəh əskasîk otəmat məmə nakotos-ipən nîpətîtəmat rafin kəm Uhgîn tahmen e sakrifais kit itəm tətəmegəh, kən nəmotələhəu

kalin mēmə rəhan, kən nīkin tətāgien lan. Inu suatip ətuatip itəm onəkotəfak kəm Uhgīn lan.

² Sotosən nolən rəha netəmim e nətueintən, məto otegəhan-in pəs Uhgīn otəuhlin rəhatəmat nətəligən tuwa muwiwi mēmə nolən rəhatəmat okotuwa motəwir. Kən tol nəhlan, itəmat onəkotitun nakilən, kən nitunən, kən nitəpunən nolən wir min itəm Uhgīn tolkeike, inu nolən min itəm kotəwir, ne nolən min itəm kotol nīkin tagien, ne nolən min itəm kotətuatip.

³ Kən e nəwirən itəm Uhgīn təmawte-in kəm io, iatən-ipinə kəm itəmat rafin mēmə sotiləs-ipər atipən nətəligən rəhatəmat. Məto e nətəligən ətuatip, otəplan nesanənən min itəm Uhgīn təmos-ipinə kəm itəmat e nahatətəən rəhatəmat e Kristo. Kən nian nəkotəplan nəsanənən min əh, otəplan rəhatəmat nolən min, kən motakil motəplan mēmə rəhatəmat nolən min kotəwir motahmen katətəupən rəhatəmat nahatətəən, o kəp.

⁴ Suah kit nīpətīn kitiəh əm, məto tatos nolīn-olīn tepət, kən nolīn-olīn nīpətīn min əh, rəhalat əh-ikīn wək pīsīn pīsīn min itəm koatol.

⁵ Kən tahmen-pən əm e netəm koatahatətə e Kristo. Kitat tepət, məto kotuwa nīpətīn kitiəh əm lan, kən motāgīle atip əm e kitat min.

⁶ Kən Uhgīn təmos-ipa nəsanənən o nolən wək pīsīn pīsīn min tətəu-pən nəwirən rəhan itəm təmawte-in kəm kitat. Uhgīn tatos-ipən kəm suah kit nəsanənən o nən-iarəpən nəghatən rəhan itəm in tatos-ipən ətuatip kəm in. Kən pəs suah u otən-iarəp nəghatən min əh tətəu-pən nahatətəən rəhan.

⁷ Okəmә suah kit tatos nәsanәнән o nasituән, pәs in tasitu; okәмә in tatos nәsanәнән o nәgәtunән, pәs in tәgәtun;

⁸ okәмә in tatos nәsanәнән o nilәs-ipәрән nәtәligән, pәs in tilәs-ipәр; okәмә in tatos nәsanәнән o nos-ipәнән mәni, pәs in tos-ipән tәpәt; okәмә in tatos nәsanәнән o nitән nimәfak, pәs in tol e nikin rafin; okәмә in tatos nәsanәнән o nasәkitunән, pәs in tol e nikin agien.

Suatip reha nolkeikeән netәmim

⁹ Nolән rәha nolkeikeән rәhatәmat o netәmim, tәkәike muwa nolkeikeән pahrien. Otetәhau nolән rat min, kән motaskәlim әskasik nolән wir min.

¹⁰ Otolkeike itәmat min tahmen mәmә itәmat piatәmat ne winitәmat min. Itәmat kitiәh kitiәh nakotalkut pik mәmә onәkotisiai-in itәmat min.

¹¹ Otәkәike nian rafin o nolән wәk rәha Uhgin e nikitәmat rafin mәsotәpouән, tahmen e nigәm tatuәp.

¹² Otagien mәto-inu nәmotәlәhәu-pән әskasik rәhatәmat nәtәligән e Uhgin. Kән nian nәratән tatuwa, otol rәhatәmat nәtәligән tәfәmәh. Kән motәghat kәм Uhgin e nәfakән nian rafin.

¹³ Otawte-in kәм netәmim rәha Uhgin nat naka itәm rәhalat tikә. Otәkәike motol tәwir kәм iapispis min itәm koatuwa imatәmat ikin.

¹⁴ Otәtapәh o Uhgin mәmә otol nәwirән kәм netәm koatol nәratән kәм itәmat. Sotaun-inән nәratән tuwa olat, mәto otәtapәh o Uhgin mәmә otol nәwirән kәм ilat.

15 Otagien itəmat netəm koatagien. Kən otasək itəmat netəm koatasək.

16 Otol rəhatəmat nətəligən tahmen-ahmen əm etəmat rafin, nikitəmat təsəhtən məmə itəmat neen ilis, məto nikitəmat otagien əm nakotan kələh əm itəmat netəm u ləhau. Nikitəmat təsəhtən məmə nakotenatig wır.

17 Okəmə suah kit tatol tərət kəm itəmat, əsotalpınən rəhan nolən. Onəkotəkəike motalkut məmə nəkotol nolən itəm netəmim rafin okotəplan məmə tətuatip.

18 Otol natimnat rafin itəm nəkotitun nolən məmə itəmat nəkotatig e nəməlinuən itəmat netəmim rafin.

19 Piak mın ne winik mın. Sotalpınən nitai təfagə rəha suah kit, məto otapəs əm məmə Uhgın otəpanələhəu nalpınən ne neməha kəm in, məto-inu e Naoa Rəha Uhgın, İərəməərə tatən məmə, “In rəhak pisin əm wək o nalpınən nitai təfagə. Io ekol nəhlan.”

20 Məto itəmat nəkotol əm məmə Naoa Rəha Uhgın tatən mihin məmə,

“Okəmə rəham tikimır nəumis tatus,

os-ipən nagwənən kəm in;

okəmə in tatoaə,

os-ipən nat kit kəm in tənim.

Nian natol natimnat mın u,

in otaulis pik lan.”

21 Sotegəhan-inən məmə nolən tərət otətoarus itəmat mİLƏS-İəhau itəmat, məto otol məmə rəhatəmat nolən təwır otİlƏS-İəhau nolən tərət.

12:16: Prov 3:7 **12:17:** 1 Tes 5:15 **12:19:** Dut 32:35; Mat 5:39

12:20: Prov 25:21-22; Mat 5:44

13

Nərəmərəən rəha kapman

¹ Pəs kitat rafin okotəkəike katig ahgin kapman, mətə-inu nepətən o nərəmərəən rafin tətisi-pən e Uhgın, kən kapman rafin itəm kotatig, Uhgın pisin əm tətıləs-ipər.

² Kən tol nəhlan, okəmə suah kit tətəht nəwia kapman, in tətəht nəwia nat itəm Uhgın təmələhəu, kən netəmim itəm koatol nəhlan, koatiuw-pa nalpınən olat.

³ Tol nəhlan mətə-inu kapman itəm Uhgın təmələhəu təsolən netəmim itəm koatol nolən wır kotəgin, mətə tatol əm o netəm koatol nolən rat. Okəmə nəsoltolkeikeən məmə nəkotəgin netəmiasol mın rəha kapman, nəkotəkəike motol nolən wır mın, kən ilat okotıləs-ipər itəmat ron.

⁴ Sotaluinən məmə ilat iolwək mın rəha Uhgın itəm wək rəhalat məmə ilat okotol təwır kəm itəmat. Mətə okəmə nəkotol tərat, nəkotəkəike motəgin, mətə-inu ilat koatos nəsanənən o nolən nalpınən. Ilat iolwək mın rəha Uhgın itəm otol neməha ne nalpınən rəha Uhgın kəm netəm koatol tərat.

⁵ Tol nəhlan, kitat rafin okotəkəike motatig ahgin kapman o nat kəiu. Kit u məmə kitat okəsotosən nalpınən, kən kit mın u, mətə-inu kotitun məmə in nolən ətuatip.

⁶ Kən o nat kitiəh əm, otətou-pən takis kəm kapman, mətə-inu netəmiasol rəha kapman, ilat nolwək rəha Uhgın, kən inu wək rəhalat.

⁷ Otos-ipən kəm netəmim rafin, natimnat itəm tətuatip məmə onəkotos-ipən. Okəmə in takis

pisin pisin min, nəkotəkəike kətou ilat. Okəmə in nisialian, otisial-in ilat. Okəmə etəm tatos nərəmərən, kən otatig ahgin.

Nolkeikeən

⁸ Nəkotəkəike motətou rəhatəmat kaon min. Məto kaon kitiəh əm tatəkəike mətatig otəmat, inun kaon rəha nolkeikeən itəmat min, kən nəkotəkəike motətou nian rafin, namnun tikə, məto-inu etəm tolkeike in kit, in tatol natimnat rafin itəm Lou tatən.

⁹ Lou tatən məmə, “Sotakləh-inən pətan,” “Sohamnuən etəmin,” “Sakləhən,” “Nikim təsuwənən e natimnat rəha suah kit,” kən lou neen min əhikin. Məto nəghatən kitiəh əm in nəukətilat rafin, in tatən məmə, “Olkeike ik kit tahmen əm məmə natolkeike atip ik.”

¹⁰ Okəmə suah kit tolkeike in kit, okol təsolən nərətən kəm in. Kən tol nəhlan, etəmin itəm tatolkeike netəmin, in tatol nipəti Lou rafin koatuwa motol nipahrienən.

Nolən ətuatip o nian rəha namnun nian

¹¹ Nəkotəkəike motol nəhlan məto-inu itəmat nəkotitun wir nian koatatig lan u-roiu. Nian tinatuwa məmə nəkotəkəike motaiir məsotapilan, məto-inu nosmegəhən rəhatat tinatuwa iuəhkir, maprəkis-in nian kitat kinotahatətə.

¹² Napinəpən otəsuwəhən tikə, kən nəhag-əhagən otəsuwəhən tuwa. Kən tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha napinəpən, kən motaskəlim nolən wir

13:7: Mat 22:21 **13:8:** Mat 22:39-40; Jem 2:8 **13:9:** Eks 20:13-15,17; Dut 5:17-19,21 **13:10:** 1 Kor 13:4-7 **13:11:** Efes 5:14; 1 Tes 5:6-7

mīn rēha nēhag-ēhagēn tahmen-pēn e mopael kit itēm tētaskəlīm wīr rēhan naip rēha nēluaginēn.

¹³ Pēs kitat kotol nolēn wīr mīn, tahmen e netēmim itēm kotaliwāk e nēhag-ēhagēn kēn netēmim koatēplan. Okəsotolēn lafet rat mīn, mēsotapisēn, mēsotit ēpnāpīn itēmat mīn, kēn mēsotolēn nolēn alməl mīn, mēsotērgēhēuēn, mēsotētētēn kitat mīn.

¹⁴ Mēto otegēhan-in mēmē Iērēmārē Iesu Kristo otērēmārē e nēmegēhēn rēhatēmat, kēn otapēs nētēlig-inēn suatīp mīn o nolēn tēfagē rat mīn itēm nētēligēn rat rēhatēmat tolkeike.

14

Nēghatēn rēha netēm mīn u itēm rēhalat nahatētēn tēsəskasikēn

¹ Nikitēmat tētagiēn ēm mēmē nakotos iēfak mīn neen kotuwa motēplan itēmat, nat ēpnāpīn rēhalat nahatētēn tēsəskasikēn, kēn motēruru okēmē nīki Uhgin tēsagiēnēn o kēp, o nolēn mīn neen itēm netēmim neen koatēn-iēhau. Nakotos ilat kotuwa, mēto esolkeikeēn mēmē nakotērgēhēu o nētēligēn mīn rēhalat.

² Etēmim kit, e rēhan nahatētēn, tēwīr ēm mēmē in otun nagwēnēn rafin. Mēto etēmim kit mīn, rēhan nahatētēn tēsəskasikēn, kēn nīkin tēht mēmē in titun nunēn nagwēnēn e nasumēn ēm, mapēs nunēn mit.

³ Etēmim u itēm titun nunēn natimnat rafin, tēsəwīrēn mēmē in otēplan rat etēmim itēm tēsūnēn natimnat rafin. Kēn etēmim itēm tēsūnēn natimnat rafin, tēsəwīrēn mēmē in otēn kēm

13:12: 1 Jon 2:8 **13:13:** Luk 21:34; Efes 5:18 **13:14:** Efes 5:11

14:1: Rom 15:7 **14:2:** Jen 9:3-4

etämim itäm tatun natimnat rafin mämə, in tatol nolən rat, mətə-inu Uhgın nıkin tagien əm ron.

⁴ Təsəwirən mämə ik natən mämə iolwək rəha suah kit mın təmol nolən tərət. Rəhan atıp əm iərəməərə otən mämə təmol təwir o tərət.* Kən in otol təwir mətə-inu İərəməərə titun nos-ipənən nəsanənən kəm in o nolən nat wır mın.

⁵ Suah kit in tən mämə nian kitiəh əm in rəha Uhgın taprəkis-in nian rafin, mətə suah kit mın tən mämə nian rafin kotahmen-ahmen əm. Mətə etämim otəkəike mətul əskasik o rəhan nətəligən e nat u.

⁶ Etämim kit itäm tatən mämə nian kitiəh əm in rəha Uhgın, in tatol o nıləs-ipərən İərəməərə. Kən etäm tatun mit, tatun o nıləs-ipərən İərəməərə, mətə-inu tatən kəm Uhgın mämə nıkin tagien o nıgın nagwənən. Kən etäm tapəs əm nunən mit, in mın tapəs nunən o nıləs-ipərən İərəməərə, kən in mın tatən kəm Uhgın mämə nıkin tagien o nıgın nagwənən.

⁷ Suah kit təsərəməərə-atıpən e nəmegəhən rəhan, nat əpnapın in tatəmegəh, o in təmimis.

⁸ Okəmə kitat koatəmegəh, koatəmegəh o nıləs-ipərən İərəməərə, kən okəmə kotimis, kəmotimis o nıləs-ipərən İərəməərə. Kən tol nəhlan, okəmə koatəmegəh o kəmotimis, kitat rəha İərəməərə.

⁹ Kristo təmimis matig məmegəh mın, mämə in İərəməərə rəha netəm koatəmegəh ne netəm kəmotimis rəkis.

14:3: Kol 2:16 * **14:4:** Ves 4 u, in eksampol kit. “Iolwək” tatəpsen-pən kitat iəfak mın, kən “iərəməərə” tatəpsen-pən Uhgın. Nıpəti nəghatən mämə Uhgın otakil kitat, mətə təsəwirən mämə kitat okotakil kitat mın. **14:4:** Mat 7:1; Jem 4:11-12 **14:5:** Kal 4:10-11 **14:8:** Kal 2:20

¹⁰ Kən təsəwirən məmə nakən nīkali iəfak kit mīn məmə təmōl nolən tərāt e natimnat mīn əh. Kən təsəwirən məmə nakehm-əhau piām, məto-inu kitat rafin okotətul aupən e nīganəmti Uhgīn məmə in otakil kitat.

¹¹ Tahmen e Iərəmərə tatən e Naoa Rəha Uhgīn məmə,

“Inu nīpahrienən, tahmen məmə in nīpahrienən məmə iatəmegəh,

netəmim rafin okotisin nulilat kəm io,

kən netəmim rafin okotən-iarəp e nohlilat məmə io, io Uhgīn.”

¹² Kən tol nəhlan, kitat rafin kitiah kitiah okotətul e nīganəmti Uhgīn o nən-iarəpən natimnat itəm kəmotol.

¹³ Tol nəhlan, pəs kotapəs nolən rəha nənən nīkali suah kit məmə rəhan nolən in təfagə rat kit. Məto pəs kotən məmə okəsotolən nat kit itəm otol piətāt kit təme e rəhan nəmegəhən.

¹⁴ Io emuwa kitiah itimlau Iərəmərə Iesu, kən o nat u, io ekītun wir məmə nagwənən rafin kotəwir o nunən, kəsotolən suah kit tamkimik e nīganəmti Uhgīn. Məto okəmə suah kit nīkin təht məmə nat kit tamkimik e nīganəmti Uhgīn, nat əh tamkimik atip əm ron.

¹⁵ Okəmə piām kit tatəto tərāt pik o nat kit itəm nəmun, kən nəsaliwəkən e suatip rəha nolkeikeən. Əsolən məmə nat nakatun tatərəkīn piām kit itəm Kristo təmimis ron.

¹⁶ Əsegəhan-inən məmə nat kit itəm ik nakən məmə in təwir, okəghat-in məmə in nat tərāt.

17 Tol nəhlan məto-inu nərəməərəən rəha Uhgın sənəmə nat rəha nagwənən ne nənımən, məto in nat kit rəha nətuatıpən e nıganəmti Uhgın, ne nəməlinuən, ne nagienən e Narmın Rəhan,

18 məto-inu suah kit itəm tatol wək kəm Kristo e nolən əh, in tatol nıki Uhgın tətəgien, kən netəmim koatehm in məmə in etəm təwir, kən nıkilat tagien əm ron.

19 Kən tol nəhlan, pəs kitat kotalkut pik o nolən nat itəm tatuwin o nəməlinuən, kən tatıləs-ipər nətəligən rəhatat rafın.

20 Əsərəkinən wək rəha Uhgın o nagwənən əm. Nagwənən rafın kotəwir, məsotamkimikən e nıganəmti Uhgın. Məto suah kit tatol təfagə rat nian in tatun nat kit itəm tol pian tatəme lan e rəhan nəmegəhən.

21 Kən tol nəhlan, təwir məmə nəsotunən mit, o nənımən wain, o nolən nat kit mın itəm otol piatəmat otəme e nəmegəhən rəhan.

22 Kən okəmə itəmat nakotos nətəligən kit o natımnat mın u, otaskəlım anıon əm itəmat Uhgın. Suah kit tətətig e nəwırən pahrien nian in tatol əm natımnat itəm in titun məmə tətuatıp məmə in otol.

23 Məto etəmim itəm rəhan nətəligən tatol kəiu o nat itəm tatun, məmə in tətuatıp o nunən o kəp, təwir məmə in təsunən. Məto okəmə in tatun, Uhgın otən nolən rəhan in təfagə rat, məto-inu in tatun, məto nıkin təsəhtən məmə in nat ətuatıp, rəhan nolən təsətulən e nahatətəən. Kən okəmə suah kit tatol nat kit itəm nıkin təht məmə in tərət, in tatol təfagə rat.

15

Nilas-ipərən nətəligən rəha iəfak pişin pişin mın

¹ Kitat neen, nahatətəən rəhatat təskasik, kən kitat kotitun məmə nat əlkələh mın əh, ilat nat əpnapin əm. Məto okol kitat kəsotəkəikeən o nolən natimnat mın əh məmə nikitat tətəgien lan. Nikitat təkəike məht piətət mın ne winitat mın itəm rəhalat nətəligən kəiu e natimnat mın əh.

² Kitat okotəkəike motol nolən itəm otol niki netəm pişin tagien lan, məmə otasitu elat, mol nahatətəən rəhalat tuwa məskasik.

³ Pəs kotol nəhlan məto-inu Kristo mın, in təməsolən nolən kit məmə in atip nikin otəgien lan. Məto in təmol natimnat rafin ağin itəm Uhgın nikin tolkeike, kən o natimnat mın u, netəmim kəmotən rat in ron. Inu tahmen e Naoa Rəha Uhgın tatən məmə, “Nən ratən mın itəm netəm pişin pişin mın koatol lam, koatuwa ron io.”

⁴ Natimnat mın əh itəm kəməte aupən e Naoa Rəha Uhgın, kəməte mın məmə otəgətun kitat, məmə okotələhəu-pən əskasik nətəligən rəhatat e Uhgın. Kən kitat kotitun nolən əh məto-inu koatətul əskasik e nian iəkis mın, kən Naoa Rəha Uhgın tatiləs-ipər nətəligən rəhatat.

⁵ Uhgın pişin əm tətəsitu etat məmə koatətul əskasik e nian iəkis mın, kən in pişin əm tatiləs-ipər nətəligən rəhatat. Kən roiu, iatətapəh ron məmə in otasitu etəmat e nətəligən rəhatəmat məmə otuwa mol kitəh əm, tahmen əm e nolən rəha Kristo Iesu.

⁶ Kən iakətapəh nəhlan otəmat rafin itəm noatos nətəligən kitəh əm, məmə nəwiatat titun

nuwamən mahmen e nəwia suah kitiaħ əm o niləs-
ipərən nərgi Uhgın, itəm in Uhgın ne Tata rəha
Iərəmərə rəhatat Iesu Kristo.

⁷ Otos iəfak mın neen e nıkin agien məmə oko-
tuwa motəplan itəmat, təhmen əm məmə Kristo
təmos itəmat e nıkin agien. Otol nəhlan məmə
netəmim okotənwiwi Uhgın lan.

⁸ Sotaluinən nat u məmə, Kristo təmuwa
iolwək rəha netəm Isrel məmə otəgətun məmə
Uhgın tatol rəhan nəghatən, nəghatən inu məmə
nəniəkisən mın rəhan kəm tıpi netəm Isrel aupən,
ilat kəmotuwa nıpahrienən.

⁹ Kən təmuwa məmə Iaihlua mın okotənwiwi
Uhgın o rəhan nasəkitunən, təhmen e Naoa Rəha
Uhgın tatən məmə,

“Tol nəhlan, oekiləs-ipər nərgəm e nıki Iaihlua mın,
oekan napuən mın mənwiwi nərgəm.”

¹⁰ Kən tatən mın məmə,

“Otagien, Iaihlua mın, itəmat rəhan mın netəmim.”

¹¹ Kən tatən mın məmə,

“Itəmat Iaihlua mın otənwiwi Iərəmərə,
kən itəmat rafin noanol mın rəha nətueintən
otənwiwi in.”

¹² Kən Aesea tatən mın məmə,

“Noanol rəha Jese aupən otər mın*
kən Uhgın otıləs-ipər in məmə otərəməmə e noanol
mın rəha nitən mın rafin.
Kən Iaihlua mın okotələhəu-pən əskasik nətəligən
rəhalat lan.”

15:7: Rom 14:1 **15:8:** Mat 15:24 **15:9:** 2 Saml 22:50; Sam
18:49; Wək 3:25 **15:10:** Dut 32:43 **15:11:** Sam 117:1 * **15:12:**
Jese in tata rəha Kig Tefit **15:12:** Aes 11:10; Nol Əpən 5:5

¹³ Uhgín tãmasitu o kitat mãmã okotãlãhãu-pãn ãskasik rãhatat nãtãligãn lan. Pãs in otol mãmã nikitãmat otãr mãrioah e nagienãn ne nãmãlinuãn nian nakoatahatãtã lan mãmã, e nãsanãnãn rãha Narmin Rãha Uhgín, onakoatãlãhãu-pãn ãskasik pik tãhmín rãhatãmat nãtãligãn e Uhgín.

Pol in aposol rãha Iaihlua min

¹⁴ Piak min ne winik min. Ekitun wir mãmã nãmegãhãn rãhatãmat tãmãr mãrioah e nãwirãn, kãn nãmosos nitunãn rafin, kãn nãkotahmen o nãgãtunãn itãmat min.

¹⁵ Mãto e naoa u rãhak, emãsãhluaig-inãn nat kit, emãn-iarãp e nikik rafin natimnat min u kãm itãmat, kãn molkeike mãmã nikitãmat otãkãike matãht nãghatãn min ãh. Tãtuatip ãm mãmã iatãghat nãhlan, mãto-inu Uhgín tãmasitu lak e rãhan ãm nãwirãn

¹⁶ mãmã io ekuwa iolwãk rãha Kristo Iesu o nãn-iarãpãn namnusãn tãwir kãm Iaihlua min. Io ekahmen e pris kit itãm iatãn-iarãp namnusãn tãwir rãha Uhgín mãmã, Iaihlua min itãm koatahatãtã e Kristo, okotuwa presen wir min itãm Narmin Rãha Uhgín tãmãlãhãu kalin mãmã rãha Uhgín, kãn Uhgín nikin tagien o nosãn.

¹⁷ Kãn e wãk rafin itãm iatol o Uhgín, iatãghat ausit mãto-inu in Kristo Iesu ãm itãm tatol wãk.

¹⁸ Ko esãghat ausitãn o nat kit min, ekãghat ausit ãm o natimnat wir itãm Kristo tãmol nian emol rãhan wãk o nilãsãn Iaihlua min kotuwa motol nãwia Uhgín. Kristo tãmol wãk e rãhak nãghatãn, ne rãhak nolãn min,

¹⁹ kãn tãmol wãk e nãsanãnãn rãha nãmtãtin min ne nat pispis min, kãn tãmol ilat rafin e

nəsanənən rəha Narmın Rəha Uhgın. Kən tol nəhlan, emən-iarəp rafin namnusən təwır rəha Kristo, təmətuoun Jerusalem muwın mətoarus-pən kantri u Ilirikam.

²⁰ Nian rafin e nətuounən rəhak wək mətoarus-pa u-roiu, ematolkeike məmə ekuwın mən-iarəp namnusən təwır e ikın mın neen itəm kəsəto-agin-əhən nərği Kristo ikın. Esolkeikeən məmə ekol wək e ikın kit itəm suah kit tınuwın rəkis ikın mən-iarəp namnusən təwır.

²¹ Məto tahmen əm e Naoa Rəha Uhgın itəm tatəghat-in Kristo məmə,

“Netəmim itəm kəsən-iarəpən namnusən təwır kəm ilat, ilat okotəplan in, kən netəmim itəm kəsotətoən əh namnusən təwır, ilat okotitun.”

²² Nian tepət, wək u rəhak o nuwınən ik pisin pisin mın tətəhtosig-in io o nımnən məplan itəmat.

Nətəligən rəha Pol o nuwınən Rom

²³ Məto roiu, rəhak wək ikın-u tınol namnun, kən e nup tepət rəkis, iakolkeike pik məmə ekımnə məplan itəmat,

²⁴ kən tol nəhlan, nıkkik tatəht məmə ekımnə məplan itəmat nian ekuwın əpəh kantri u Spen. Kən nian ekımnə kotauilim o nian əkuəkır əm, kən iakolkeike məmə nakotasitu lak e rəhak naliwəkən.

²⁵ Məto roiu, iatuwın Jerusalem o nasituən e iəfak mın əh-ikın,

²⁶ məto-inu iəfak mın əpəh kantri mil u Masetonia ne Akaea, nıkilat təmagien o nos-ipamən

rəhalat mənı məmə ekasıtu e ian-rat mın e nıməfak əpəh Jerusalem.

²⁷ Nıkilat təmagien əm o nolən, kən in tahmen e iehl kit itəm noanol rəha Isrel kəmotol kəm ilat. Tol nəhlan məto-inu okəmə İaihlua mın kəmos nəwırən rəha Uhgın e suatıp rəha netəm Isrel, kən İaihlua mın okotəkəike motasıtu e netəm Isrel e rəhalat mənı.

²⁸ Oekos mənı itəm ilat kəmos-ıpa, muwın mos-ıpən kəm İəfak mın əpəh Jerusalem. Kən nian emol namnun wək u, kən ekiet Jerusalem muwın əpəh kantri u Spen, kən e rəhak naliwəkən oekımnə məplan itəmat.

²⁹ Nian ekuwa mıtəlau İmatəmat İkin, ekıtun məmə İatos natımnat wır tepət e Kristo məmə ekos-ıpınə kəm itəmat, kən itəmat onəkotəto təwır İan.

³⁰ Piak mın ne wınık mın, məto-inu kitat koatahatətə e İərəmərə rəhatat İesu Kristo, kən Narmin Rəha Uhgın tatol məmə kitat koatolkeike kitat mın, ekətapəh əskasık otəmat məmə nəkoatəfak ron İo kəm Uhgın, kən e nolən əh, nakotasıtu İak e nəluagınən rəhak.

³¹ Otəfak məmə Uhgın otasıtu İak mahtosıg-ın netəm İutia itəm kəsotənən nıpahrienən e namnusən təwır məmə, okəsotərəkinən İo. Kən otəfak mın məmə nian ekuwın miet-pən Jerusalem, netəm mın u koatahatətə e Kristo, nıkilat otagien o rəhak wək.

³² Kən e nolən əh, okəmə Uhgın tolkeike mihin, ekımnə məplan itəmat e nagienən, kən kitat rafın agın-əh, nıkitat otagien.

15:26: 1 Kor 16:1-4 **15:26:** Wək 24:17; 1 Kor 16:1; 2 Kor 8:1; 9:2,12 **15:27:** 1 Kor 9:11 **15:29:** Rom 1:11 **15:30:** 2 Kor 1:11; Kol 4:3; 2 Tes 3:1

³³ Pæs Uhgîn itəm in næukəti nəməlinuən tətətig itəmat min. Əwəh.

16

Pol tətəuatipin in mîn neen

¹ Io iatən-ipinə kəm itəmat məmə winitat u Fipi, itəm tatos wək rəha dikon e niməfak əpəh Kegkria, in pətan wir kit.

² Iakətapəh otəmat məmə nian in otimnə, onəkotagien əm ron e nərgi İərəmərə rəhatat, e nolən itəm in tətəuatip məmə netəmim rəha Uhgîn okotol mihin. Okəmə rəhan nat kit tikə, təwir məmə nakotasitu lan, mətə-inu in təmasitu lak ne netəmim tepət.

³ Otən təwir kəm Prisila ne Akwila, itəm itiməhal emətəhalol wək kitiəh rəha Kristo İesu.

⁴ İuəhkir kiamis o nasituən lak. Sənəmə io pisin əm, mətə io ne İaihlua mîn rafin u koatəfak, itimat ekotənwiwi Uhgîn olau.

⁵ Kən otən təwir kəm niməfak itəm kəmotuəfimîn e rəhalau nimə.

Otən təwir kəm io kit u Epaenetas, u itəm təmaupən mahatətə e Kristo e profens əpəh Esia.

⁶ Otən təwir kəm Meri itəm təmatol pik wək otəmat.

⁷ Otən təwir kəm Antronikas ne Junias, natimak mil itəm itiməhal mîn ilau eməhaluwîn e kalapus. Aposol mîn koatisiai-in pik ilau, kən ilau kəmuəpən-in io muəhatətə e Kristo.

⁸ Otən təwir kəm Ampliatas, itəm iakolkeike e nolkeikeən rəha İərəmərə.

- 9 Otən təwır kəm Urpanas, itəm kitat koatol wək kitiah e Kristo, kən otən təwır kəm io kit u Stakis.
- 10 Otən təwır kəm Apeles itəm təmətul əskasik e Kristo e nian iəkis mın. Otən təwır kəm Aristopolas ne noanol mın rəhan, ne rəhan iolwək mın.
- 11 Otən təwır kəm Herotian, rəhak ətuatıp. Otən təwır kəm Nasisas ne rəhan mın, ne rəhan iolwək mın itəm koatəfak kəm İərəmərə.
- 12 Otən təwır kəm Trifaena ne Trifosa, pətan mil itəm kətioal pık wək rəha İərəmərə. Otən təwır kəm io kit u Persis, pətan kit mın itəm tatol pık wək rəha İərəmərə.
- 13 Otən təwır kəm Rufas, iəfak wır kit rəha İərəmərə, ne rəhan mama itəm təmatol təwır kəm io tahmen e rəhak ətuatıp mama.
- 14 Otən təwır kəm Asigkritas, ne Filegon, ne Heremes, ne Patropas, ne Heremas, ne piatat mın itəm ilat min koatatig.
- 15 Otən təwır kəm Filolokas, ne Julia, ne Nereas ne wınin, ne Olimpas, ne iəfak mın rafin itəm ilat min kotatig.
- 16 Otən təwır kəm itəmat mın tahmen məmə itəmat kitiah əm e Kristo. Niməfak rafin rəha Kristo koatən təwır kəm itəmat.
- 17 Piak mın ne wınik mın. İakətapəh əskasik otəmat məmə nakoatəto wır itəmat o netəm koatol məmə nakotəhap itəmat mın, kən koatəgətun natımnat itəm koatol netəmim koatakia e nahatətəən rəhalat, kən nəgətunən əh tol pisin agin e nəgətunən itəm nəmotos rəkis. Otətul isəu olat,

18 məto-inu netəm kotal nəhlan, ilat kəsotolən wək rəha İərəmərə Kristo, məto koatol wək əm o nat nıpətılət tolkeike. İlat koatən wır nəghatən, kən nəghatən rəhalat tətəhen, kən ilat koateiuə, kən matərəkin nətəligən rəha netəmim tepət itəm kotəruru nat.

19 Netəmim kınotəto rəkis namnusən məmə itəmat nəkoatol nəwıa Kristo. Tol nəhlan, nıkkı tagien pık otəmat. Məto iakolkeike pık məmə nakotenatıg e nolən ətuatıp mın, kən məmə nəsotuwinən e nolən rat mın.

20 Uhgın itəm nəukəti nəməlinuən, otəsuwəhən in teguətain Setan, kən in otatıg əm ləhau e nelkıtəmat. Pəs nəwırən rəha İərəmərə İesu tətatıg itəmat mın.

21 Timoti itəm itımlau mın etıoal wək kıtıəh, tatən təwır kəm itəmat. Kən Lusias, ne Jeson, ne Sosipata u natımak mın, kəhalən mın təwır kəm itəmat.

22 İo Tesias, itəm eməte nəghatən rəha Pol e naoa u, io iatən təwır kəm itəmat u kıtat kıtıəh e İərəmərə.

23-24 Kaeas tatən təwır kəm itəmat. İo Pol, ekətatıg e rəhan nımə, kən netəm rəha nıməfak kotuəfımın iman ikın.

Erastas u etəm tatərəməyə e məni rəha taon əh, ne piatat Kuartas, ilau mın katuən təwır kəm itəmat.

25 Pəs kotənwiwi Uhgın. In tıtun nolən məmə itəmat nəkoatətul əskasık e nahatətəən rəhatəmat. In otol nəhlan e namnusən təwır rəha İesu Kristo

16:18: Fil 3:19; 2 Pita 2:3 **16:19:** Rom 1:8; 1 Kor 14:20 **16:20:** Jen 3:15 **16:21:** Wək 16:1-2; 19:22; 20:4 **16:23-24:** Wək 19:22; 1 Kor 1:14

itəm iatən-iarəp. Nəghatən u təməhluaig nuwəh rəkis,

²⁶ mətə roiu, təmol əp in. Kən in Uhgın u itəm tatəmegəh nian rafin, kən in təmən məmə ekotən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm ien mın aupən kəmotətə e naoa mın rəhalat, kən netəmim okotitun. Ekotən-iarəp məmə noanol mın rafin e nətueintən, pəs ilat okotahatətə e Uhgın, kən tol nəhlan moatol əm nəwian.

²⁷ Uhgın pisin əm in Uhgın, kən in pisin əm in tenatig. !Pəs kotənwiwi Uhgın nian rafin namnun tikə, o nat itəm Iesu Kristo təmol! Əwəh.

North Tanna New Testament
The New Testament in the North Tanna Language of
Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue du Nord Tanna
de Vanuatu

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: North Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

46e9a2b5-26b8-5301-a079-623f3a20ef8b